

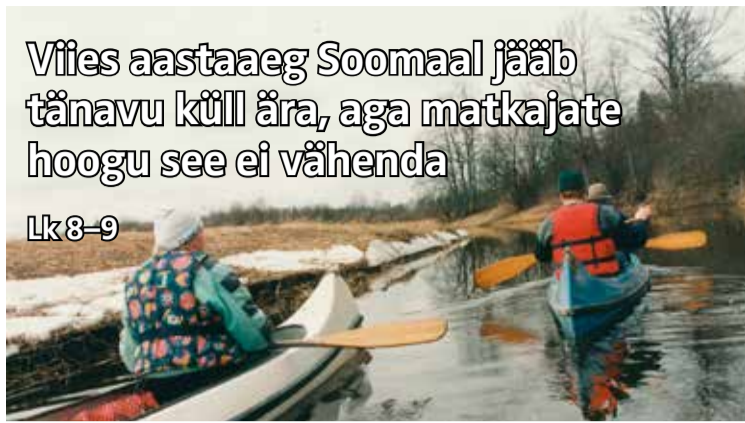
KINNISVARATURG: korterite hinnatõus aeglustub, pakkumisi üha vähem Lk 6-7

HOOGU JUURDE:
alustavate ettevõtete
inkubatsioon saab
Pärnus peagi uue
hingamise

Lk 4-5

Viies aasta aeg Soomaal jääb
tänavu küll ära, aga matkajate
hoogu see ei vähenda

Lk 8-9

**Hannu
Törmälehto:**
peale Soome huvide
näen ma Rail Balticus
suurt potentsiaali ka
Eestile

Lk 10-11

20. veebruar 2020 Nr 2

Pärnu Maaaleht

www.maaaleht.ee

Husqvarna
TEGUDEKS LOODUD

Kampaania kehtib kuni 08.03.2020

HUSQVARNA VÕSALÕIKURIGA NÄPPU EI LÕIKA!

2=3*

VÕSALÕIKUR 555 FXT / VÕSALÕIKUR 545 FXT

* Osta kolm (ükskõik kas kõik ühesugused või kombinatsioon neist kahest mudelist) ja saad odavaima tasuta.

Suur-Jõe 50, Pärnu
tel: 44 38 686
E-R 9-18, L 9-15
www.tanni.ee

**Tanni
kauplus**

Baltic Forest ehk Paikuse saeveski läks saneerimisele

Juba mitu aastat ühisrahastusest käibekapitali kogunud ja suuri laienemisplaane pidanud OÜ Baltic Forest Paikuse saeveski sattus kolme viimase laenu tagasimaksimisega raskustesse ning läks saneerimisele alla.

Baltic Forest kaasas raha Crowdestate'i ühisrahastusplatvormi kaudu kümnes etapis, viimati eelmise aasta kevadel, ent sügiseks oli selge, et ettevõtte ei suuda raha planeeritud maksegraafiku järgi tagasi maksta. Ettevõtte ise peab kehva majandustulemuse peamiseks põhjuseks mullust kuusepalgi järsku hinnalangust. Euroopast tuli turule suur kogus üraskikahjustustega metsadest võetud kuusepuitu ja see lõi hinnad alla.

Kokku on Baltic Forest Crowdestate'i kaudu investoritelt saanud umbes kümne miljoni eurot, millega soovitakse ettevõtte tootmist laiendada. Siiani on õhus viimase kolme rahastusvooru laenu, mille kogusumma ulatub nelja miljoni euroni.

Suuresti ka ühisrahastuse toel kergitas Baltic Forest 2018. aastal müügitulu 2017. aastaga võrreldes pea neli korda, ent ka kahjum kasvas selle aja jookul kaks korda. Lisaks võlgnevusele investorite ees on ettevõttel ka üle 400 000 euro ajatatud riigimaksude võlga.

Jaanuari lõpupäevil kinnitas Pärnu maakohus Baltic Foresti saneerimiskava, mille põhiline sisu on selles, et võlgade tagasimaksed graafik lükkub edasi. Kuni juunikuuni on laenulepingute intresside tagasimaksed peatatud, selleks ajaks loodab Baltic Forest n-õ järje peale saada ja edaspidi juba laenumakseid suurendada. Pärast saneerimiskava kinnitamist avanes ka läinud aas-

ta suvest suletud olnud investeringute järelturg.

Kui alguses oli rahapainutuste prognoositavaks tulususeks märgitud 16%, siis pärast saneerimiskava kinnitamist pakub Crowdestate Baltic Foresti investeeringu tulususeks juba üle 28%.

"Alates 2020. aasta juulikuust planeerib Baltic Forest OÜ taastada tavapäraseid intressimaksed kuueks kuuks ja seejärel kahekorrad intressimaksed nii, et järgmise kuue kuu jookul kustutatakse kogu akumulatsioon intressivõlg. Ettevõtte eesmärk on tasuda kõik intressid ja kaasatud kapitali põhiosa hiljemalt 30.06.2021," on kirjas Crowdestate'i kodulehel.

Crowdestate'i investori te kõik nõuded on jätkuvalt tagatud Baltic Forest OÜ tootmiskinnistutele seatud hüpoteekidega, kinnitab investeerimisplatvorm.

Tuntumad Baltic Foresti võlausaldajad on LHV pank, Stokker ja Lindström OÜ.

Viimastel aastatel ülipopulaarseks muutunud ühisrahastus, sh Crowdestate'i platvorm, on juba tunda saanud ka esimesi altminekuid. Nii tulid mullu sügisel investorid avalikkuse ette kahtlustega, et investeerimisobjektide kohta ei koguta piisavalt taustainfot ja rahapaigutusi tehakse n-õ pimesi, riske lõpuni hindamata. Näiteks Baltic Foresti puhul avaldatakse arvamust, et suhteliselt suure raha kaasamine võeti ette liigselt kiirustades.

PÄRNU MAALEHT

Elmar Kitse maal läinud aasta 31. oktoobril pärast seda, kui pilt taas, nüüd juba linnavarana, Pärnusse jõudis. Momendil on Pärnu jõe vaade linnavalitsuse saalis tehtavate remonditööde tõttu korralikult kinni kaetud.

FOTO: ANU JUURMA-SAKS

Elmar Kitse suurteos "Pärnu jõgi" ootab linna kunstihoone ehitamist

Mullu ühest Pärnu tööstushoonest avastatud impressionisti ja eelkõige monumentaalmaalikunsti harrastanud Elmar Kitse pannoo Pärnu jõe suudmega ootab linnavalitsuses aega, mil kolida uude Pärnu kunstihoonesse.

Eelmisel aastal hakkas levima info, et Pärnu ühe kunagise torufirma tööstushoone seinalt on avastatud tohutute mõõtmetega kunstiteos, Pärnu jõe suuet kujutav maal, mille pikem kül ulatub nelja ja kõrgus 1,5 meetri. Maali päritolu kohta ei osatud esialgu midagi öelda, sest signatuuri sel polnud. Ent küllaltki kiiresti jõudsid kunstiekspertid üsnagi üksmeelsele järeldusele: tegemist on Eesti monumentaalmaali suurkuju Elmar Kitse teosega, mille kujutatud Pärnu jõe sadamasilla, sadamas seisvate kalapaatide ja eemal jõe suudme taga merel tossutava aurikuga. Arvatakse, et Kits maal on pannoo tellimustööna 1950. aastate lõpus.

Pärnu abilinnapea Rainer Aavik kinnitab, et tõepoolest

on tegemist Pärnus iseenesest tuntud maaliga, mis kunagi ehtinud ka linna raekoja seinale, ent seal eelmise riigikorra ajal aset leidnud remondi käigus andis Pärnu linna täitevkomitee maali ametlikult üle ühele toliaegsele ettevõttele, mis tegeles sanitaartechnika ja torutöödega. Vahepeal läks ettevõtte hingusele ning nüüd tuli selle kasutamata seisnud kontori- ja tootmishoone seinalt lagedale suuremõtmeline maal, mis oli sinna jäänud ilmselt tänu sellele, et seda ei olnud lihtsalt puhtfüüsiliselt võimalik kellegi oma koju viia.

Eelmisel aastal, kui hoonet hakati lammutama ja ümber ehitama, avastati unustuse hõlma vajunud teos sealt seinalt ning anonüümseks jääda soo-

vivad isikud viisid maali Tartusse E-Kunstisalongi, kust Pärnu linn selle oktoobrikuus toimuva oksjonil endale n-õ tagasi ostis. Maal müüdi alghinnaga 47 500 eurot, sest teisi pakkujaid peale Pärnu linnavalitsuse ei olnud. Siiski leiavad eksperdid, et polnuks ime, kui Elmar Kitse "Pärnu jõgi" vahetanuks omanikku pea kaks korda suuremagi summa eest. Maal on hästi säilinud ja kindlasti oma kõrget hinda väärt.

Rainer Aavik räägib, et kuigi asja uuriti, selgus siiski, et otsest omandiõigust Elmar Kitse "Pärnu jõe" linnavalitsusel ei ole, sest omaaegne üleandmine sündis ametlikult toliaegse valuita ehk rubla eest. Sellest on säilinud ka autentsed dokumendid, nii et kahtlemiseks põhjust ei ole.

On andmeid, et omal ajal müüdi maal veidi üle 2000 rubla eest.

"Praegu hõivab maal linnavalitsuse kolmanda korruse saalis, kus meil abielusid registreeritakse, terve seina, aga tegelikult on see siiski ajutine koht. Maal ootab oma õiget kohta, kuhu selline ajalooline Pärnu vaade võiks sobida," räägib Aavik. "Miks mitte ei võiks see õige koht olla tulevane Pärnu kunstihoone, kus selline teos saaks väärikalt eksponeeritud. Aga ega praegusel kohal midagi häda ole. Maal on ka seal põhimõtteliselt kõikidele vaatamiseks olemas, aga kunstihoones oleks ta muidugi veel avalikumalt väljas."

Siiski - momendil on saal remondis ja ka maal selleks ajaks kindlalt kaetud. Aga remont peaks plaani kohaselt veebruaril lõpuks tehtud saama ja siis tuuakse ka Elmar Kitse "Pärnu jõgi" taas nähtavale. Pärnu linnavalitsus sisestab aga ei pruugi alati seda vaatama pääseda, ent linnavalitsusest öeldakse, et kui see on võimalik, siis juurdepääsu ka lubatakse.

Rainer Aavik märgib, et oksjonil oli huvilisi tegelikult veel, aga kui selgus, et ka Pärnu linn enampakkumises osaleb ja soovib "Pärnu jõge" n-õ koju tagasi viia, siis astusid kõik teised tagasi ning maali hindki jäi algsele tasemele.

"Maal on ju ikka väga otsestest Pärnuga seotud. Ja kui mõõtkavast lahtuda, siis ega pole palju inimesi, kes saaksid endale lubada maali, mille hoidmiseks on vaja tervet eraldi tuba," leiab Aavik.

Elmar Kits maal on koos Richard Sagritsa ja Evald Okasega Estonia teatri kuppelõvile Eesti suurima monumentaalmaali. Teos valmis oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks 1947. aastal. 91 ruutmeetri suurusele pinnale on maalitud kompositsioon, mis on jagatud neljaks temaatiliseks osaks, millel kujutatud Nõukogude armeele kuulunud Eesti Laskurkorpuse triumfi, põllumajandust, rahva rõõmupidu ning tööstust ja kalandust. Maalimisele kulus kolmel meistril ainult poolteist kuud.

Praeguses Eestis on Kitse maalide innukate kogujatena tuntud kunstimees Enn Kuni ja Maalehe peatoimetaja Andres Eilart.

AIN ALVELA

Sinu toidupood Pärnumaal.

Tule ja tee oma ostud meie kauplustest!

Tiina Konsum E-P 8-22 Riia mnt., 74, Pärnu	Paikuse Konsum E-P 9-22 Pärnade pst 1, Paikuse alev, Pärnu	Sauga Konsum E-P 9-22 Kuldnoa, 1, Sauga alevik	Sindi Konsum E-P 9-22 Jaama, 8, Sindi	Vändra Konsum E-P 9-22 Pärnu-Paide mnt., 21, Vändra alevik	Tootsi Konsum E-P 9-20 Kesk, 7, Tootsi alevik
Tori Konsum E-P 8-20 Pärnu mnt., 3, Tori alevik	Kergu kauplus E-L 9-18 P suletud Kergu küla	Selja kauplus E-L 9-18 P 10-16 Selja küla	Vändra kauplus E-R 7-17 L 8-15 P suletud Pärnu-Paide mnt., 21, Vändra alevik	Vändra Tööstuskaubad E-R 9-17 L 9-15 P suletud Pärnu-Paide mnt., 21, Vändra alevik	

Pärnu linna jõulupuust saab Saaremaal suvine rannajook

Viimaste jõulude aegsest Pärnu linna jõulupuust – õigupoolest liiginime järgi hallist nulust – saab kevadel Saaremaa ettevõtte Lahhentangge keedukateltes toonik, millest suurem osa just Pärnus müüki pannakse.

Kogu jõuluaja ja aastavaheuse Pärnu Iseseisvuse väljakul seisnud jõulupuud oli pärit Paikusest. Puu kinkis linnale sealne majaperemees Eeri Kärg, kes oli nulu istutanud oma noorpõlves koos kadunud abikaasaga. Nüüd otsustas ta halli puu, mille kasvamisest oli oma eluajal aastakümneid jälginud, loovutada kõigile pärnakatele jõulurõõmu pakkumiseks.

Mullu alanud tava saab jätku

Samal ajal aga sigines Saaremaal toimetava džinni ja toonikute valmistamisele keskenduva noore ettevõtte eestvedajate peas mõte, et mis oleks, kui hakkaks eri linnade jõulukuuskele n-ö kestvatam eluiga andma ning villiks nende oksadest keedetud ekstraktist valmistatud joogi toonikuna pudelitesse. Kui üldiselt seostatakse džinni kadakaga, siis tegelikult saab mõrkjat maitset lisada ka kuuseekstraktiga ja nagu nüüd ilmneb, sobib selleks suurepäraselt ka nulg.

Tegemist on omamoodi näitega ringmajandusest ja taaskasutusest, mis tänapäeval üha laiemalt kõlapinda leiavad ning looduslikku toorainet kasutavas joogitööstuses eriti aktuaalsed on.

Oma neljandat tegutsemis-aastat käiva OÜ Lahhentangge tegevjuht Maarit Pöör ütleb, et kuna eelmisel aastal kasutati toonikute toorainena Kuressaare linna jõulupuud, siis nüüd otsustati haaret laiendada ja pudeldada lisaks Kuressaarele ka Pärnu, Helsingi ning Loviisa linna kuused.

Praeguseks on kõigi puude oksad Saaremaale kohale too-

dud, Helsingi ja Loviisa puud on ka ära hakitud. Kuu või paar seismist ei tee Maarit Pööri sõnul puule veel midagi – oksad on piisavalt toored ja sealt tulevad mahlad värsked. Pärast peeneks hekseldamist tehakse oksapudist tömmis, seda analüüsitakse laboratooriumis ja seejärel keedetakse segust ekstrakt, mida saab jookidele lisada.

“Pärnu nulg on muidugi selle seltskonna staar, sest nulu maitse erineb kuuse omast oluliselt ja nõuab ka erinevat retsepti,” kinnitab Pöör.

Nii nagu kõigi teiste linnade jõulupuudest, nii tehakse ka Pärnu nulust eraldi n-ö margijook. Mis täpselt selle nimeks saab, tuleb veel Pärnu linnavalitsusega läbi rääkida, aga kindlasti saab see olema seotud päritolupaigaga. Kui Kuressaare kuusest valmistati Saaremaal 50 000 pudelit toonikut, siis Pärnu nulust peaks saama umbes sama palju jooki.

“Kes meie Estonic Sodasid juba maitsnud on, teab, et sellist värskust ja omapära pole Eesti turg varem kogunud,” räägib Maarit Pöör. “Toonikutes kasutame puu peenemaid oksa ja okkaid, millest valmib tömmis. Tömmis omakorda lahjendatakse ja lisatakse vähesel määral suhkrut. Nõnda sünnibki jook, mida võib tarbida nii toonikuna teisi jooke pikendades kui ka lihtsalt janujoogina.”

Pärnu saab suveks oma rannajoogi

Pärnu puu võeti linnaväljakult maha 28. jaanuaril, laasiti kohapeal ära ning oksad veeti kahe auto ja järelkäruga Saaremaale.

FOTOD: ERAKOGU

Üle-eelmise aasta Kuressaare jõulupuud on nüüdseks piltlikult öeldes pudelis. Tänavu veebruaris tootis Lahhentangge viimased partiid toonikut Kuressaare Kuusk 2018, nüüdseks on eelmise aasta kuuseoksad otsas. Kokku sai nendest 50 000 pudelit toonikut.

Pärnu abilinnapea Rainer Aavik märgib, et on ise Lahhentangge toonikute suur fänn ja kui võimalus, siis eelistab ikka just kodumaist toodangut. Kuna eelmisest aastast oli Kuressaare jõulukuusest tehtud jooginäidis olemas, siis tuli tegijatega jutuks, et teeks seekord ka Pärnu jõulunulust ühe joogipartii.

Mõte on jook valmis teha suviseks rannahooajaks, et inimestel oleks taas midagi uut ja põnevat mekkida, sest Kuressaare kuusest valmistatud joogiga võrreldes oleks nulu-tonik kahtlemata hoopis teise maiguga jook.

“Kuna lugu on sinna juurde küllaga rääkida, siis usun, et tulemas on väga tore asi,” räägib Rainer Aavik. “See saab olema kindla kujundusega ja kenasti ära tuntav partii just Pärnu jaoks. Ühe suure puu okstest saab päris hea hulga hüva suvist karastusjooki. See veel selgub, mis nime all täpselt ja millises päevast alates saab seda kauplustest ostma hakata.”

Mõlemal pool piiri destilleerimiskunsti õppinud Maarit Pöör iseloomustab džinni ja tooniku tootmist kui pidevat ja

Lisaks toonikutele toodab Lahhentangge Saaremaal kohalikust toorainest ka **Õsel Dry Gini** ja esimesena Eestis alkoholivaba džinni **Flâneur**.

huvitavat katsetamist kõiksugu taimeid, kusjuures eriti oluline on, et need taimed pärineksid just sealt ümbruskonnast, kus joogivalmistamine toimub. Umbes nii, et korjad õuest, metsast, aasalt puntra taimi, nuusutad, hekseldad ära, keedad mõned neist kokku, maitseid, nuusutad ja kui ei sobi, viskad minema. Aga teinekord paned tükkesse ja siis on juba oluline etapp uute maitsete joogi sisse saamisel läbitud.

Partiid väikesed ja haruldased

Tooniku valmistamisel kasutatakse oksa, mille jämedus on alla 5 mm, tömmisesse lähevad okkad ja peenikesed oksad.

Pärast puu mahavõtmist tulekeldatakse oksad transpordiks sobilikeks ja seejärel lähevad need jahedasse lattu, kust neid

Kuuse paigaldamine Kuressaare 2019. aasta jõulude eel. Ka see kuusk ootab nüüd toonikuks keetmist.

Tömmis lahjendatakse, lisatakse suhkur, sidrunhape ja säilitusained. Seejärel toimub karboniseerimine. Lahhentangge toonikutes on sama palju mulli kui vahuveinis ehk kork tuleb uhke pauguga pealt, kinnitab Pöör. Tömmisest toote valmistamiseni kulub umbes nädal aega.

Igast jõulupuust, mida kasutatakse, tehakse keskkonnauuringute keskuses laboratoorsed uuringud. Ka pärast toonikute valmististetakse neid toiduainelaboris.

Esimesel tegevusaastal 2017 oli OÜ Lahhentangge müügitulu 9500 eurot, 2018. aastal küündis see juba ligi 62 000 euroni ja mullu umbes 135 000 euroni.

Oma arengule tuule tiibadesse saamiseks alustas ettevõtte hiljuti ühisrahauskampaaniat, mille abiga tahab 2023. aastaks avada Saaremaal elamuskeskuse *drinkster*’itele, laiendada Eestis haaret vähemalt 300 ja välismaal 1000 müügikohani. Lahhentangge toodab nii klassikalist džinni, alkoholivaba džinni kui ka karastusjoogina või kangema alkoholi lahjendajana kasutatavat toonikut.

AIN ALVELA

E. E. Forest pakub võsalõikust giljotiiniga ja teostab raietöid.

Lisaks ka kaeve- ja planeerimistöid roomikekskavaatoriga.

Lisainfo
tel 5850 4050, 523 1051

radius HYDRAULICS **KOMPONENDIST TERVIKLAHENDUSENI**

- torude CNC painutus
- hüdraulikavoolikute valmistamine ja seeriatootmine
- komponentide müük
- hüdraulikasüsteemide projekteerimine, ehitus, remont ja hooldus

Tel. 505 7205
hyd@radius.ee | www.radius.ee

MS TEHNIKA

TEENUSED

- Hüdrosilindrite tootmine ja remont
- Hüdrosilindrite komponentide ja tihendite müük
- Erinevad metallitööd – avade taastamine, keevitus-, freesimis- ja treitööd
- Tappide valmistamine
- Hooldus- ja remonditööd rasketehnikale

Info tel 506 6275 **www.mstehnika.eu** info@mstehnika.eu
Konnakotka tee 3, Kilksama, Tori vald, Pärnumaa

Inspireeriva õhustikuga (idu)-ettevõtjate kogukonnas küpsevad kõrge lennuga äriideed

FOTO: TANEL MEOS

Forwardspace'i üks asutajatest Silver Smeljanski seisab nüüd hea ka selle eest, et Pärnu ettevõtlusinkubaator saaks lähema aasta jooksul uue hingamise.

Esialgu virtuaalses ruumis toimetav ettevõtlusinkubaator ootab aega, kui alustavad firmad saaksid füüsiliselt kolida Tartu ülikooli Pärnu kolledži ja Pärnumaa arenduskeskusega ühe katuse alla Ringi tänavale.

AIN ALVELA

Kuigi alustavate ettevõtete inkubatsiooniprogramm toimub Pärnus praegu veel virtuaalses keskkonnas, on põhimõtteliselt tegu ikkagi alustavatele firmadele tuult tiibadesse puhuva tegevusega, ainult et programmis osalevad ettevõtted ei paikne füüsiliselt ühes kohas. Seni on inkubaatoris osalenud päris palju loomeettevõtteid, on olnud ka *start-up*'e, kusjuures edaspidi soovitaksegi rohkem kaasata just neid.

Alustavatele firmadele startiplatvormi pakkumiseks, aga ka lihtsalt mikroettevõtetele nende tegevuse mugavamaks muutmiseks on Pärnu kesklinnas kunagistel kaubanduspindadel ennast sisse seadnud MTÜ

Forwardspace koostöötamiskeskus ehk HUB, mis pakub idufirmadele, aga ka lihtsalt vabakutselistele inimestele ja neile, kel võimalus tegeleda kaugtööga, kontorikohta ja inspireerivat töökeskonda ning loob väikeettevõtjates progressiivset kogukonnatunnet, mis peaks nii äriedule kui ka loomeprotsessile ühtviisi hästi kaasa aitama.

Forwardspace'i koostöötamiskeskus ja ettevõtlusinkubaator ei ole päris üks ja sama asi, aga teatud ühiseid tegevusi võiksid need Smeljanski sõnul edaspidi arendada küll. Omamoodi tuge töötubade korraldamise, investoriga koostamise ja muude mõtteilma avardavate tegevustega pakub Pärnu HUB selles osalejatele juba praegu. Nüüd, kui koostöös Tallinna Tehnopoliga

saab hoo sisse ka inkubatsioonitöö, loodetakse sellest kõigest kohalikele idufirmadele kindlat stardipakku, millelt hoogu võttes oma äriplaane ellu viima hakata. Forwardspace on praegu n-ö ühenduslülil Tallinna Tehnopolil ja Pärnu ettevõtlusinkubaatori vahel, kusjuures esimene eesmärk on potentsiaalikele Pärnumaa idufirmadele juba kohapeal soodsate inkubatsioonitingimuste loomine.

Kontor kõigile, kel vaja

Pärnumaa arenduskeskuse ettevõtlusinkubaatori projektijuht Silver Smeljanski, kes kuulub ka Forwardspace'i asutajate sekka, räägib, et koostöökontoris oodatakse ühe-kahe töötajaga ettevõtteid. Nad saavad rentida endale töölauda, tuua sinna endale

töök vajalikud seadmed ja saada osa väikeettevõtjate kogukondlikest tegemistest. Võimalik on kasutada kiiret internetiühendust, printida, faksida, skännida ning oma ettevõttele saab n-ö ametliku aadressi ja asukoha.

"Meie eesmärk on Pärnusse ettevõtjatesõbraliku ja ühtehoidva kogukonna tekitamine, kusjuures sellesse kuuluvad ettevõtted on juba praegu seinast seinaga tegevusaladega, alates laevadisainist ja lõpetades küberteamade, krossitsiklite rattavahetuspunktide ning arvutimängude arendamisega," selgitab Silver Smeljanski. "Meil on siin kontoris 28 kohta, kõik need välja renditud pole, aga 10–15 inimest on iga päev kohal. Ja kogukonna terviklik suurus on juba julgelt sada inimest."

Inkubatsiooniprogramm, mille arendamisega Silver Smeljanski Pärnumaa arenduskeskuses alates läinud aasta novembrikuust tegeleb, tähendab seda, et kui ettevõtte on selles osalemise vääriliseks hinnatud, leitakse koostöös sobiv mentor, kellega pannakse paika tegevuskava ja eesmärgid, milleni on tarvis jõuda. Selliseks sihiks võib olla investeeringu kaasamine, mingi toote väljatootamine või juba olemasoleva toote arendamine ja selle müügi kasvatamine või mingi muu konkreetne ning mõeldav tulemus.

"Praegu täiustame arenduskeskuses meie maakonna ettevõtlusinkubaatorit, mis tegelikult toimetab siin alates 2014. aastast. Kui Forwardspace'il on juba väga hästi käimas koostöö Balti riikide suurima teadus-

KAUBAMAJAKAS

22. ja 23. veebruaril

Pärnumaa
maitsete
laat

Kohalikud maitsete pidulauale!
Tasuta töötoad lastele ja suurtele!
Lavale astub Lavassaare Trio!

Mitü
Roheliselt
Värske
Elu

NEEVA AED

www.kaubamajakas.ee | www.visitparnu.com/maitsete

Pärnumaa
maitsete
TASTES OF PÄRNU COUNTY

MERIFERM
MERIFERM EHTUS OÜ

TEOSTAME ÜLDEHITUSTÖID,
NII ERAMUTE, PAARISMAJADE,
RIDA- JA KORTERELAMUTE
KUI GARAAŽIDE EHTUSEKS
JA RENOVEERIMISEKS.

KÜSI PAKKUMIST!

+ 372 56470174
MERIFERM@GMAIL.COM
MERIFERM.EE

Tootsi
Tootsi Turvas
ostab:

kasvavat
ja tee äärde
virnastatud
võsa

KAIMO KIVIKAS
Tel 526 9639
kaimo.kivikas@tootsiturvas.ee

Pesumasinad ja
nõudepesumasinad
Remont ja
kojukulutsed

Lisaks parandame teie
telerid, raadiod, autoradiod,
kodukinod, DVD-d...

Võta meiega ühendust tel 442 7231
Centralservice OÜ

Asume aadressil Riia mnt 74, Pärnu

pargi Tehnopolit ja muu hulgas sealse inkubaatoriga, siis loodame, et see koostöö laieneb edaspidi ka Pärnu ettevõtlusinkubaatorile,” räägib Smeljanski. “Ideaalne võiks olla, et tulevikus on Pärnu idufirmadel võimalus konkursisõela läbimisel jõuda ka Tehnopolit start-up’idele mõeldud programmidesse ja sel moel tuult tiibadesse saada, aga need asjad on veel tarvis läbi arutada ning vastavad kokkulepped sõlmida.”

Kaugtöö pakub võimalusi

Forwardspace’is tekkival alustavate ettevõtjate kogukonnal on tema hinnangul oluline roll kogu inkubaatori arengus, sest miks mitte ei võiks just sealt võrsuda ideed, mis jõuavad start-up’i staatuses ka inkubaatorisse.

Smeljanski sõnul lammutatakse endine ettevõtlusinkubaator praegu enam-vähem pulkadeks lahti, püütakse leida selle senise mittetoimimise põhjused, need välja rookida ja jätta alles asjad, mis olid hästi, et siis ehitada üles sisuliselt uus struktuur ning lähenemine. Varem jäi kohaliku inkubatsioonikeskuse arendamine ja selle pakutava teenuse kvaliteet ilmselt nii inimeste puudumise kui ka rahalise ressursi kesisuse taha, leiab Smeljanski. Aga ta usub, et kui nüüd jalad alla saadakse, siis huvilisi jagub, sest ega lennukad ideed ole inimestel otsa saanud, lihtsalt on tarvis leida eesmärgipärane põhjus ja koht, kus need välja pääseksid.

Õige ilme, sisu ja vormi peaks Pärnumaa ettevõtlusinkubaator Silver Smeljanski arvates võtma

järgmisel aastal, kui koos maa-konna arenduskeskusega kolitakse Tartu ülikooli Pärnu kolledži hoonesse Ringi tänaval, kus on plaanis ruumid remondi käigus inkubaatori vajaduste vastavaks kohendada.

Smeljanski on veendunud, et Pärnus on võimalik teha reaalseid asju, mis jõuavad ka laia maailma. Töö on paljuski kolimas internetti ja nii mõnegi tegevuse läbiviimiseks ei pea inimeste ise enam kohapeal viibima.

“Ajaga tuleb kaasas käia, ei pea mõtlema liialt Tallinna- ja Tartu-keskselt. Forwardspace’i ruumidest on näha, kuidas saab tööd teha üle maailma. Noored võivad ju käia silmaringi laiendamise ja maailmaga tutvumas, aga nad ei pea Pärnust jäädavalt lahutama, sest tegelikult on siin suurepärane elu- ja töökeskkond,” ütleb Smeljanski. “Ei pea kartma, et siin piisavalt arenguvõimalusi pole. Pigem võiks mõelda sellele, kuidas oma elu ja aega just Pärnus väärtustada. Ma loodan, et Pärnumaa arengukava kinnitamisega on suunad ja eesmärgid saanud selge kuju ning neid saab hakata järjekindlalt ellu viima. Ettevõtlusinkubaatoril on selles oma kindel koht.”

Koostöö Tehnopoliga sai alguse suuresti tänu Forwardspace’i ühele asutajale Oliver Sillale, kes on omal ajal Tallinna teaduspargis oma ettevõttega inkubatsioonija läbinud ja teab, mida sealt oodata võib. Smeljanski ütleb, et asi hakkas kulgema mõne ühise ürituse korraldamisest 2018. aastal suvel ja sealpeale on koostöö muudkui edenenud.

Tehnopolil on välja töötatud üsna konkreetne valdkonnad, milles idufirmadele inkubatsiooniteenus pakutakse: info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT), rohetehnoloogiad, meditsiin ja tervis ning kõige uuema alana ka kosmetotehnoloogia. Kõigi nende ühine nimetaja on tehnoloogiapõhisus. Samas on Tehnopol viimastel aastatel võtnud suuna levida ja areneda oma teenustega pealinnast väljapoole: lisaks Pärnule on koostöö käimas Saaremaa, Kagu-Eesti ja Narva kandi alustavate ettevõttega.

Aasta pärast kolitakse kokku

Kindlasti soovitakse pakkuda kohapeal juba tegutsevatele ettevõtetele võimalust inkubatsioonikeskuse kaudu kas siis enda tegevusele n-ö uut hingamist saada, laiendada, investeringuid kaasata jne. Seega ei maksa arvata, et uus inkubaator keskendub ainult idu- ja start-up-ettevõtetele.

“Püüame anda kõigile edule pürgivatele ettevõtjatele tagasisidet ja neid tagant õhutada. Juba see on Pärnus esmakordne, et kokku kolivad kõik arendustegevusele orienteeritud asutused,” selgitab Silver Smeljanski. “Ma ise näen seda pisikest seemnena, millest võiks tulevikus Pärnusse võrsuda omamoodi väike teaduspark. Sest vaadates, mis Tallinna tehnikaülikooli ümbruses toimub, on see ju kõik välja kasvanud sellest, et kokku said akadeemiline haridus, avalik sektor ja ettevõtjad. Seda üritame ka siin saavutada. Igatahes

sõnum ettevõtjatele on selline, et tänu arendatavale keskusele saab neil olema võimalus teha koostööd teadlastega ja jõuda suurema võrgustikuni, leidmaks uusi kontakte ja nende kaudu omakorda imelisi lahendusi oma ideedele.”

Inkubatsiooniprogramm keskendub väga häid arenguvõimalusi pakkuvatele äriideedele, millele võib prognoosida kõrget lendu. Proovitakse välja valida selliseid (idu)firmasid, mis võiksid kasu ja uusi tuuli tuua kohaliku elu ning majanduse edendamisele nii Pärnumaal kui ka kogu Eestis.

“Pärnumaa inkubaatoris ei saa me ilmselt nii kitsaid suundi arendama hakata, sest siis on meil oht n-ö kuivale jääda. Siin tuleb asja vaadata laiemalt, samas saame ära kasutada Tehnopolit ja teiste, näiteks loomeinkubaatorite inimeste kompetentsi, kuidas seda asja üldse üles ehitada, et inkubaator toimima hakkaks,” kirjeldab Smeljanski seatud sihte. “Sügiseks loodame ära teha esimesed sisulised üritused ja hakata ettevõtetele programme pakkuma. Füüsiline asukoht ehk Pärnu kolledži juurde loodav kompetentsikeskus peaks valmis saama 2021. aasta kevadel. Kindlat kuupäeva pole, sest kunagi ju ei tea, kuidas ehitustööd kulgevad.”

Ta räägib, et tarvis on välja kuulutada mitu hanget ja koostöö peab sujuma nii Tartu ülikooli, arenduskeskuse kui ka Pärnu linnavalitsuse vaatevinklist, ruumide ehitamist korraldab Pärnumaa arenduskeskus.

Koostöökontori kaudu on Pärnus tekkinud juba rohkem kui sadat inimest koondav ettevõtjate kogukond, kes ühisest tegutsemisest rõõmu leiavad.

MIS ON MIS

Pärnu koostöötamiskeskus Forwardspace

- Vabakontoris võivad töökohta rentida nii ettevõtteid kui ka eraisikuid, nii pika- kui ka lühiajaliselt.
- Pakub (idu)ettevõtjatele ja vabakutselistele kontorikohta ning inspireerivat töökeskkonda.
- Lisaks kahekümne neljale töökohale saab Forwardspace’i asukas osa ettevõtlustöötubadest, mentoritundidest, kohtumistest investoritega ja muudest võimalikest sündmustest.
- Keskus loob pinnase kontaktide tekkeks ja koostöövõimalusteks.
- Asukoht Pärnus, Akadeemia tn 1.
- Püsiklientidel on kontorile ööpäevaringne ligipääs, oma töölaud, kööginurga kasutamise võimalus, saadaval on kohv, tee ja joo-givesi, wifi 500 MB/s, faksimasin, printer ja skanner, koosolekuruum ning puhkeruum.
- Töökoha kasutamiseks sõlmitakse leping kas ühe päeva või ühe kuu kohta. Lepingut saab ka vaikimisi pikendada.
- Hinnad: päevapilet 10 €, mobiilne kuupakett 90 € ja fikseeritud püsipakett 130 € (hindadele lisandub käibemaks).

Allikas: MTÜ Forwardspace

Otsite raamatupidajat?

Meil on 20 aastat kogemusi, teeme oluliselt rohkem kui lihtsalt arvete sisestamine.

Võta meiega ühendust, teeme koostööd!

Aigis-Vara OÜ
tel 5627 9553
aigisvara@aigisvara.ee

Pakume
Küttegaanuleid al 195 €
Puitbriketti al 150 €
Kaminapuid võrkkotis

Tasuta transport Pärnust kuni 30 km,
kaugemale hind kokkuleppel.

www.kuttekeskus.ee
Info ja tellimine tel 5348 2098

Mertex Mets OÜ

- ▶ Metsa raie ja kokkuvedu
- ▶ Hakkevõsa lõikus giljotiiniga ja hakkevõsa kokkuvedu
- ▶ Kasvava võsa raieõiguse ost
- ▶ Kasvava metsa raieõiguse ost

Tel 527 8767
mertexindrek@gmail.com

KOHVIK KADRI
Suussulavad vastlakuklid, sõõrikud ning kodused toidud!
Pärnus Nikolai 12 • Pühavaimu 15

UUENDAME KAUBAVALIKUT!

Suur laokaupade TÜHJENDUSMÜÜK

27.01–29.02

- aianduskaupadele
- lemmikloomatoitudele
- karja- ja farmitarvikutele
- tööriistadele, tööriistele jpt kaupadele

ALLAHINDLUS

Osa tooteid lausa tasuta kauba peale!

Uued tooted ja teenused
HÜDROVOOLIKUTE VALMISTAMINE, tööstustarvikud jm soodsate TUTVUMISHINDADEGA

Tule vaata ise järele!

OÜ Alve • Suur-Jõe 67 • Pärnu
Avatud E–R 8–18, L 10–15
www.alve.ee

kuni
-70%

AUTOREMONT REHVI TÖÖD AUTOHOOLDUS

REMY TRANS

55681545
remy.trans@gmail.com

Sertifitseeritud tuleõkkeused ja välisavatäited korteritele, kortermajadele

Müük ja paigaldus üle Eesti

15 aastat kogemust

RAUDUKS

Tel 5884 9804 • rauduks@rauduks.eu • www.rauduks.eu

UKSESALONG

UKSED+

SISE- JA VÄLISUKSED, GARAAŽIUKSED, TREPIKOJAUKSED, LIUGUKSED, VARIKATUSED

ERIMÕÕDULISED TULETÕKKEUKSED

KORTERI VÄLISUKSED KUNI -25%

Pakume ka transporti ja paigaldust.

Mexin Baltic OÜ
Lao 12-5, Pärnu. Tel 443 1518. E–R 9–18, L 10–15
www.uksed.eu

Kevadtuuled ja päike mõjutavad kõvasti kuurortlinna kinnisvaraturgu

Kevade ja kuurorthooaja algus paistab silma juba ka kinnisvaraturul, kus on tunda nii müügi- kui ka ostuaktiivsuse kasvu.

TERJE VÕRK

Arco Vara Kinnisvarabüroo Pärnu piirkonna maakler

Eelmise aasta trend töötab, et müügiaktiivsus Pärnus tõuseb selle aasta II kvartalis ja saavutab oma aktiivsuse aasta III kvartalis, kui päike on kõige soojem.

Keskmise kinnisvaratehinguhinnaks kujunes 2019. aastal 60 300 eurot, see oli koguni 27% võrra rohkem kui aasta varem. Keskmise kinnisvaratehinguhinnaku ja seetõttu kogukäibe sellise tõusu tekitasid üksikud keskmisest oluliselt kallimad tehingud mittelehonetega hoonestatud maadega Pärnu linna asustusüksuses (edaspidi Pärnu linn) ja selle lähiumbruses.

Eluasemeturul ei ole nii suurt tõusu olnud, pigem see aeglustub. 2019. aastal vähenes korteripakkumiste arv Pärnu linnas 5,6%, kogu maakonnas tervikuna aga veidi mõeldukamalt 4,8% võrra. 2019. aastal kujunes korterite ruutmeetri mediaanhinnaks 1030 €/m², mida oli vaid 8% võrra rohkem kui varasemal aastal. Hoonestatud elamumaadega tehti maakonnas kokku 405 ostu-müügitehingut, mis oli võrreldes 2018. aastaga 6,5% võr-

ra vähem. Müüdnud elamute mediaanhind oli 75 000 eurot, mida oli 4,8% võrra vähem kui aasta tagasi.

Pärnu linnas tehti 2019. aastajooksul 100 hoonestatud elamumaad tehingut, mida oli 21% võrra vähem kui 2018. aastal. Tehtud tehingute löikes kujunes mediaanhinnaks Pärnu linnas 2019. aastal 100 000 eurot, mida oli 4,8% võrra vähem kui aasta tagasi.

Üldine hinnatase veel ei lange

Olenemata hooajalistest muutustest ootame Pärnu linna korteri- ja elamuturul, et hinnatase veel väga järsult ei lange, vaid mõeldukalt tõuseb. Pärnu linnas tehti 2019. aasta vältel 896 korteritehingut mediaanhinnaga 1244 €/m². Sealhulgas müüdi 175 uut korterit, mida oli 33% võrra rohkem kui aasta tagasi. Nendega tehtud tehingud moodustasid 2019. aastal kõikidest tehtud tehingutest 20%.

Uute korteritega tehtud tehingute löikes kujunes ruutmeetri mediaanhinnaks 1694 €/m², mis oli 5,9% võrra vä-

hem kui aasta varem. Languse põhjus peitub muutunud tehingute struktuuris: kui 2018. aastal müüdi valdav enamik uutest korteritest kesklinnas, siis 2019. aastal ka juba Räämas ja mujal äärelinnas.

Kuna 2019. aastal suurenes uute korteritega tehingute arv, mis mõjutab tehingustatistikat ja mediaanhinda positiivselt, siis sellest tingituna ootavad müüjad keskmisest kõrgemat tehinguhinda ka sel aastal. Ehkki ehitusaktiivsus on langedud, on ka 2020. aastal valmimas uusi kortereid.

Maakonna korralike korterite hinnad on mõnevõrra tõusnud, ruutmeetri mediaanhinna tõus on jätkunud kolm aastat järjest.

Madalama hinnatasemega piirkondades on üsna suur hulk potentsiaalseid ostjaid muutunud ostuvõimeliseks. 2020. aastal edasine kasvutempo maakonnas tõenäoliselt aeglustub, kuivõrd vabu kortereid ei ole oluliselt lisandumas ja ostjad eelistavad endiselt kortereid Pärnu linnas või selle lähistel.

Nõudmised eluasemele on siiski jätkuvalt kõrged, mistõttu võimalusel eelistatakse endiselt hinnale nii asukohta kui ka kvaliteeti. Kehvema siseviimistlusega korterite ajutine eelistamine tuleneb tõenäoliselt olemasoleva pakkumise olemusest, kus kaasaegse viimistlusega korterite pakkumishinnad on tõusnud ja vastavat tüüpi korterite üldine pakkumine vähenenud.

Stabiilsus viitab peatsele hinnalangusele

Tehingute arv tõenäoliselt oluliselt ei kasva, sest pakutavad varad ei ole sobivas asukohas või seisukorras, kuid on kõrge pakkumishinnaga. Viimasel kahel aastal on korteriturg stabiliseerumas, turuaktiivsus ja hinnatase ei ole oluliselt kõikunud. Nii võib väita, et pidevalt kasvanud nõudlusega periood on lõppenud.

Mediaanhinna tõus on 2018. aastast pidurdumas, mis tähendab, et enamikku turul tehtavatest tehingutest ei tehta enam järjepidevalt tõusvate hindadega. Siiski, kuna saadaval on pigem keskmisest kõrgemate hindadega kortereid ja napib häid ning odavaid, siis võivad kinnisvaraarendajad leida uusi nišše ja keskmise hinna järsku langust ei ole oodata ka lähitulevikus.

Müügiperioodi pikenede kolm põhjust

Varade müügiperioodid ei ole eelmise aastaga võrreldes oluliselt pikenenud, turuväärtusega hinnastatud varade müügitempo on püsitud suhteliselt sarnasel tasemel. Turuväärtusest kõrgema hinnaga õngitsedes pikeneb müügiperiood nii korterite kui ka majade puhul.

Nii nagu teisteski Eesti piirkondades, on ka Pärnu linnas olnud märgata nooremapoolsete ostjate huvi kasvu. Võrdlemisi kiirelt tõusnud korterihinnad, kuid samal ajal üsna kõrge majandusliku kindlustunde taustal on sagenenud noorte seas oma

Uusi kortermaju mullu Pärnusse üleliia palju ei lisandunud, üks viimastest lõpetatud projektidest on maja Mai tn 105.

laenuvõimekuse ebaadekvaatne hindamine. Kuna laenuaotlemisel seatud tingimusi sisetuleku, omaosaluse või maksekäitumisele ei suuda noored täita, siis on tehingud kas ära jäänud või edasi lükatud. Müügiperioodid venivad keskmisest pikemaks ka pangalaenuga ostjatega seotud tehingute puhul. Sage on olukord, kus korteri või elamu dokumentatsioon ei ole enne tehingu kokkuleppimist korrektna ja see ei sobi pangalaenu tagamiseks.

Korterihindade tõusu valguses on suurenenud huvi pigem üksikelaanute vastu, kuid nooremapoolne ostjaskond on huvitatud ennekõike uusehitistest hinnaklassis 120 000–150 000 eurot, mida aga turul ei ole piisavalt pakkuda. Sageli on vara ülehinnatud ja seetõttu ostjatele vastuvõetamatu. Keskmise hinnaklassi elamud vajavad kaas-aegse maitsega ostjatele sobimiseks valdavalt suure mahus rekonstrueerimist, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumist ning planeeringu muutmist. Üüriturul sesoonsus jätkub

Pärnu üüriturgu mõjutab igal aastal kuurortlinnale oma-

ne suvel kiirelt kasvav lühiajaliste üüripakkumiste arv. Talvel on pakkumisi oluliselt vähem. Pikemaajaliste üürilepingute sõlmimine on võrdlemisi keeruline. Atraktiivses Ranna puhkepiirkonnas või Mai elamupiirkonnas soovitakse üürida kortereid lühiajaliselt, kuid suurema üürituluga. Suvise perioodi tiptaseme ja talvise perioodi kõige madalama aktiivsusega kuude puhul erineb pakkumiste arv ligi 3,5 korda. Sügisel perioodil on märgata pikaajalisele üüriturule suunatavate korterite üüripakkumiste arvu olulist kasvu, mille taustal üürihinnad on sageli võrreldes teiste Eesti suuremate keskustega ajutiselt võrdlemisi madalad ja potentsiaalsed üürnikud pakkumiste rohkusest tulenevalt äärmiselt valivad.

Väikeinvestorite huvi on suhteliselt tagasihoidlik, aktiivselt otsitakse vaid väljaüürimiseks sobivaid külaliskortereid nii uutes kui ka vanemates korterelamutes. Ennekõike ollakse huvitatud pigem madalama hinnaklassiga uute korterite soetamisest (1400–1800 €/m²),

Palju õnne ja õnnestumisi!

Ole hoitud, kallis Eestimaa!

FOTO: ARCO VARA

STATISTIKA

Ennekõike kerkivad kesklinna korterite hinnad

Pärnu korterite keskmised hinnad linnaosade kaupa (korterite keskmine suurus 40-50 m², €/m²)

Aasta	müüghind
2016	
kesklinn	1073.7
Rääma	964.1
Ülejõe	696.1
2017	
kesklinn	1252.7
Rääma	1096.7
Ülejõe	907.5
2018	
kesklinn	1372.8
Rääma	1114.6
Ülejõe	979.1
2019	
kesklinn	1477.1
Rääma	1174.8
Ülejõe	920.7

Allikad: Maa-amet, Arco Vara

kuid senise pideva ehitushinna tõusu tõttu on vastavas hinnavahelemikus projektide hulk järjepidevalt vähenenud.

Arendajad on tegevust lõpetamas

Valdav osa aastatel 2017–2019 ehitamisel olevatest ja kavandatavatest korterelamutest paiknevad kesklinna piirkonnas. Nagu Tallinnas, suurenes ka Pärnu ehitussektoris ebakindlus üsna kiiresti. 2019. aasta II kvartalis ei väljastatud mitte ühtegi ehitusluba ega alustatud ühegi uue korterelamu ehitamist. Erinevalt Tallinnast või Tartust ei ole suuremaid arenduspiirkondi veel välja kujunenud. Praegu ehitamisel olevate madalama hinnaga arendusprojektide korteritest on enamik võlaõiguslike lepingute raames broneeritud, millest tulenevalt võib tarbijate senist huvi odavama hinnaklassi uusarenduste vastu pidada aktuaalseks ka lähitulevikus. Korterturul ongi oodata üksikute arendusprojektide liandumist.

Pärnus on keskmisest kõrge- ma ruutmeetri hinnaga korter-

elamuid rajatud ranna piirkonnas ja Pärnu jõe vasakkaldal, odavamate uuslamute puudumine on viinud arendajad ja ostjad ka linna piirile, Tammiste lähedal asub Nurmeniku arendus ja Sauga alevikus Hirvela arenduse laiendus.

Üksikelamute turg kehva struktuuriga

Tehingute arv elamutega on vähenenud ennekõike aastatel 1940–2000 ehitatud üksikelamute puhul, kuid need moodustavad valdava osa pakumises olevatest majadest. Otsitakse paremas seisus põhikonstruktsiooni ja siseviimistlusega elamuid, kuid suurema osa pakumistest moodustavad kehvas seisukorras elamud, mis vajavad rekonstrueerimist. Pakumisel ei ole piisavalt kvaliteetseid ja vastuvõetava hinnatasega varasid. Valikuvõimaluste vähesuse tõttu on soetatud ka järjest rohkem kehvas seisukorras elamuid ja linnast väljapoole jäävaid elamuid.

Uusehitiste pakumised soodustavad keskmise pakumise-

hinna tõusu ja statistiliselt ka turul kaubeldavate varade hinnatõusu. Vaadates 2019. aastat iseloomustavaid ehitusaktiivsuse näitajaid, on aga sarnaselt Eesti teistele aktiivsematele piirkondadele Pärnu maakonnas uusehitiste püstitamine vähenemas

Nii 2018. aasta teises pooles kui ka kogu 2019. aasta vältel müüdi ligi pooled elamud vähe- malt 100 000 euroga. Suur hulk ostjatest on olnud sunnitud soetama kehvas seisukorras varasid, sest kvaliteetsete varade hinnatase on muutunud soovitud piirkonnas kättesaamatuks ja alternatiivina nähakse võimalust elamuid vastavalt oma soovile renoveerida. Kindlasti on põhjuseks asjaolu, et üksikelamuehituseks sobilikke krunte on linnas eelistatud asukohatades võrdlemisi vähe ja olemasolevaid kinnistuid ei olda nõus turuhinnaga loovutama. Odavamate varade eelistamist kirjeldab ka 2019. aasta I poolaasta elamuturu statistika, kus mitu kvartalit järjest võis täheldada nii aritmeetilise keskmise kui ka mediaanhinna aastast

alanemist, kuigi pakumiste arv on samal ajal pidevalt vähenenud.

Väljaspool Pärnu linna müüdi 2019. aastal 219 hoonestamata elamumaad, mida oli 15% võrra vähem kui aasta varem. Praeguseks on oluliselt vähenenud laenuvõimalused teise või kolmanda kinnisvara soetamiseks, mistõttu maju lihtsalt suvitamiseks enam ei osteta. Suvehooajal on oodata, et kasvab taas ostuhoovi maa- majade vastu, kuid pesemisvõimaluse puudumise ja elamute kehva seisukorra tõttu ei ole kommerts pangad enamasti nõus ostu eluasemelaeuuga finantseerima, osta soovijatel aga puuduvad piisavad vahendid rekonstrueerimisega seotud omaosaluseks.

Probleemiks on osutunud ka juurdepääsuservituutide puudumine või tagantjärele seadustamist vajavad ehitustööd. Maakonnakeskusest väljaspool tehtud tehingute tervikhinnad on jäänud valdavalt alla 30 000 euro.

Tühjad kinnistud ootavad

Kui möödunud aastatel võis märgata aeglaselt, kuid järjepidevalt üksikelamute püstitamiseks sobilike maade pakumiste arvu vähenemist, siis 2019. aasta vältel on edasine langus lõppenud ja pakumiste kogumaht on ajutiselt stabiliseerunud. Keskmise pakumishind on sealjuures aga asunud 2019. aasta keskpaigast üsna kiirelt tõusma. Pakumises on palju buumi- aja kinnistuid, mille tehniline taristu on siiani välja arendamata. Enamasti on kinnistud eraisikute omanduses, kuid neil puudub võimekus taristu väljaarendamiseks.

Praegusel ajal ei soovi pangad hoonestamata maa ostmist finantseerida ja potentsiaalsed ostjad ei julge ainuüksi omakapitaliga niivõrd suuri riske võtta. Mida enam uusehitisi uude piirkonda rajatakse, seda likviidsemaks muutuvad veel müümata krundid. Juba väljakujunenud elurajoonides on kruntide müügiperiood enamasti keskmiselt aasta. Nii on tekkinud väikeinvestorite ring, kes soetavad soodsalt ühekaupa kinnistuid ja ehitavad kommuni- katsioonid ning elamu just ni- melt edasimüümiseks.

Eestit esindavad Euroopas Väandra rahvarõivad

Pärnumaa kutsehariduskeskuse rätsepa eriala õpilased ja õpetajad on haaratud rahvusvahelise projekti, mille käigus asutakse võrdlema kuue erineva riigi XVIII ja XIX sajandi rahvariideid.

Pärnumaa kutsehariduskeskuse tekstiiliala valdkonna õppekava töörühma juhi Heli Sakk-Hännikäneni teatel on Pärnumaa kutsehariduskeskuse rätsepa eriala õpilased ja õpetajad teinud pikka aega koostööd Tenerifel asuva kooliga Las Indias Institute, kes kaasas mullu eestlased kuue Euroopa Liidu riigi kutsekooli koostööprojekti.

Projekti raames võrreldakse omavahel Hispaania, Portugali, Prantsusmaa, Itaalia, Sloveenia ja Eesti XVIII ja XIX sajandi traditsioonilisi rahvariideid, tuuakse välja ühisjooned ja erinevused. Kogutud andmed võimaldavad tutvuda nende riikide rahvariivaste ajalooaga.

Käsitletakse nii mehe kui ka naise rahvariivakomplekti. Heli Sakk-Hännikänen selgitab, et iga koostöös osalev riik koostab juhendi, mille abil on võimalik rahvariideid õmmelda, samuti valmistatakse elu- suuruses lõiked.

“Valmistame elu suuruses lõiked Lectra konstrueerimis- programmiga. Projekti tule- musena läheb ringlusesse projekti osalenud kuue riigi rahvariivakomplekte tutvustav

raamat,” kirjeldab Sakk-Hännikänen.

Tegemist on kuue Euroopa riigi koostööl põhineva kaks aastat kestva haridusprojekti- ga, mille eesmärk on koguda ja levitada andmeid projektis osalevate riikide traditsiooni- liste rahvariivaste kohta.

Heli Sakk-Hännikänen rääkis, et Inna Raud on ära teinud tänuväärse töö Lääne-Eesti rahvariivaste uurimisel, mida soovitakse kajastada ka rahvusvahelisel tasandil.

Olles tutvunud Inna Raua raamatuga “Väandra kihelkonna rahvariivad”, paluti autorilt luba kasutada rahvusvahelises koostööprojekti Väandra mehe ja naise rõivaste fotosid, illustreerivaid jooniseid ning rõivakomplekte kirjeldusi.

Pärnumaa kutsehariduskeskuse arendusosakonna juhataja Thea Tammeleht-Abrahami sõnul on tegemist rahvusvahelise strateegilise koostöö meetme raames toimuva projekti- ga, mille eesmärk on edendada Euroopa kutsekoolide vahe- list koostööd.

SILJA JOON

Pärnumaa kutsehariduskeskuse tekstiiliala valdkonna õppekava töörühma juht Heli Sakk-Hännikänen näitab kangavalikut, millest said tehtud ka Väandra mehe ja naise rõivad, mis esindavad Eestit rahvusvahelise koostööprojekti tulemusena ilmuvas kuue riigi rahvariivade tutvustavas raamatus.

FOTO: EDA AMUR

HÖRMANN
Tõstused • Uksed • Ajamid

Garaaživäravad
Välisüksed
Tuletõkkeüksed
Aiaväravaajamid
Garaažiüksed
hind alates **365 €**

RADEVİK
Radevik OÜ
Savi 3/4, Pärnu, tel 5667 2906
E-post radevik@hotmail.ee
www.radeviktrade.ee

NB

Küsi kindlustuskaitse meilt – säästad aega ja raha!

info@nbkm.ee
tel 5551 1764,
5551 1765
Rüütli 40, Pärnu
www.nbkm.ee

Timberston

Hakkpuidu ost-müük, tootmine

Jaak Raid
Tel 5362 8043
jaak.raid@timberston.ee

Ilusat vabariigi sünnipäeva ning turvalist liiklemist kõigile!

LÄÄNE TEED OÜ
www.laanepeed.ee

Suhtlusklubis harjutatakse eesti keelt

Integratsiooni sihtasutuse Tallinna eesti keele maja egiidi all koguneb veebruarist mai-kuuni laupäeviti Pärnu keskraamatukogu rippsaali eesti keele suhtlusklubi, mis on mõeldud eesti keelest erineva emakeelega inimestele.

Suhtlusklubi kestab kaks tundi ning oma vaheline suhtlemine toimub eri mängude, võistluste ja tegevuste käigus, tutvustab projektijuht Silja Joon. Kavas on kutsuda külalisi ja käia õppekäikudel. Õppekäigud viivad eesti keele huvilised Pernova loodusmaja, Kurgjale Carl Robert Jakobsoni talumuuseumi ja Kihnu.

Emakeelepäeval, 14. märtsil toimub Maarja-Magdaleena gildi ärklisaalis eesti keele pidu, kus valmistatakse ja degusteeritakse ühiselt eesti rahvustoite, lauldakse laululehtedelt rahvalikke laule ja laulumänge.

Soovist osaleda Pärnu suhtlusklubi kokusaamistel on teada andnud 27 inimest. Klubi üritused on osalejatele tasuta.

Integratsiooni sihtasutuse Tallinna eesti keele maja juhi Aljona Kordontšuki teatel alustasid veebruaris tegevust suhtlusklubid Tallinnas, Maardus ja Pärnus. Suhtlusklubide eesmärk on keeleõppe toetamine.

“Tallinna eesti keele majas õpib praegu 14 rühma eesti keelt A1–B1 tasemel. Peale selle toimuvad lugemisklubi kokusaamised, kokanduse õpikojad ja filmiõhtud. Meil on palju erinevaid formaate, mis peaksid katma eri sihtrühmade vajadusi. Peamine on, et oleks huvitav,” selgitab Kordontšuk.

PÄRNU MAALEHT

Kuni mai lõpuni kogunevad Pärnumaa eesti keele huvilised laupäeviti Pärnu keskraamatukokku, et lõbusas õhkkonnas eesti keelt praktiseerida.

FOTO: ERAKOGU

Oh mul matkast rõõmus meel... Lõbus 360 Kraadi matkaseitskond rabas käimas.

Matk loodusesse on alati elamus, teinekord ka seiklus

Nii eestimaalastele kui ka piiri tagant tulijaile meeskonnamänge ja loodusmatku korraldab seiklusfirma 360 Kraadi peab Pärnumaad heaks piirkonnaks, kus nii maal kui ka veel matku korraldada.

AIN ALVELA

Ettevõtte pakutavate teenuste pagasisse kuuluvad nii meeskonnakoolitused, -matkad kui ka -mängud, aga mitte seltskonnamängud tavapärases mõistes, vaid ikka sellised, mis osalejate adrenaliinitaset tõstavad, põnevust pakuvad ja lõpuks ka nende silmaringi laiendavad. Peasjalikult on 360 Kraadi tegevused

seotud looduses viibimisega, olgu selleks siis lihtsalt kahel jalal matkamine, jalgrattakross või süstasõit.

Frank Eventsi enda meeskond koosneb arvukatest mängu- ja matkajuhtidest, kel sel alal juba aastatepikkune kogemus, oskused ja teadmised, nõnda et vaevalt kellelgi nende juhtimi-

se all rännakule või mõnda muusse seiklusesse sattudes haigutus peale tuleb.

Viies aasta aeg jääb tänava ära

Mis loodusturismi puutub, siis tegelikult peaks praegune aeg mööduma muidugi suuskadel metsaradadel või uiskudel kusagil paksu jääkaane all lebal rabajärvel, ent loodus on oma korrektiivid teinud ja ega selle vastu saa. Nii nendib ka matkajuht Taavi Puuorg, et tänava jäävad ilmselt ära ka igal aastal matkahooaega sisse juhatavad kanuõidid Soomaale sealset nn viiendat aasta aega imetlema, sest pole lund, mille sulamine kevadel Soomaal jõed üle kallaste paisutaks.

“Jah, ega selline lumeta talv ka matkakorraldusele teab kui hästi mõju. Saame teha räätsamatkaid ja pakkuda sõitmist nn fatbike-ratastega. Tahaks ka jää peale minna, aga seda pole kuskilt võtta,” kirjeldab ta olukorda. “Igal aastal on meil selleks ajaks planeeritud uisumatkad, mis tavapärastel saavad kõik kiiresti välja müüdnud, kuid praegu pole neid lihtsalt kusagil teha.”

Pärnumaal tegutseb 360 Kraadi ka praegu agaralt, kuigi tänavune talv ei erine suuremat tavapärast Maarjamaa sügisilmast. Kõige rohkem viiakse matkaseitskondi Tolkuse rappa, aga populaarsed on ka Sooma, rannikualad ja muud kohad.

“Meil on Eestis ainsana suured n-õ hiigelkanuud, kuhu

Vihmaveesüsteemide ja katuseturvatoodete paigaldus

Info@vihmaveerennid.ee
Tel: 527 1059

FOTOD: 360 KRAADI

“Kui Soomaal peaks tänavu siiski viies aasta aeg tulema, siis ilmselt pole ainult 360 Kraadi see, kes seal matku korraldama tõttab. Küllap elavad kõik tegijad selles ootuses ja siis on seal kõik kohad kannusid täis,” märgib Puuorg. “Aga praegu on kõige parem aeg räätsamatkale minekuks. Olgugi et lund pole, räätsamatkasid saame teha aasta ringi, neilgi päevil läheme rabasse kooliõpilastega seda tegema. See tunne, kui rabamättad sul jalge all hõljuvad ja hüppavad, on ikka võimas, mistõttu need matkad on n-õ kindla elamuse peale minek. Ja praegu teeme ka *fatbike*’i ehk paksurattaliste jalgratastega matku.”

Rattad on 360 Kraadil olemas, matku korraldatakse puhkekeskuste läheduses, samuti saab neid hästi teha rannikul. Tavaliselt osalejast koosnev seltskond, mida on kahel grupiühil lihtne hallata.

360 Kraadi korraldab põhiliselt grupimatku ettevõtetele või muudu kamba kokku kogunud sõprusgruppidele, aga valikus on ka n-õ rahvamatkad või avalikud matkad, mille grupp tuleb kokku täiesti juhuslikest inimestest. Igatahes arvestatakse matkade puhul sellega, et enamik osalejatest ei pruugi olla vähimatki ettevalmistuspagasit, mistõttu raskusastme poolest on need üritused jõukohased kõikidele.

Kui on ikka näha, et ilm ki-sub halvaks ja marsruut on kee-

“Inimeste valmisolek elamuse panustada on suur, leitakse võimalusi ja aega, et minna loodusesse ning teha seal midagi aktiivselt.”

TAAVI PUUORG

ruline, siis lühendab grupijuht esialgu planeeritud teekonda, teeb rohkem puhkepeatusi, räägib vähem juttu ja pigem lisab sammu või vastupidi. Giididel on hea kogemus ja üldiselt piisab neil ainsast pilgust kokkukulnuile, et hinnata inimeste vastupidavust, ka ootusi ja soove ning siis vastavalt sellele teutseda. Aga kuna gruppides on niikuinii palju võõraid inimesi, siis oma marsruutide ja matkade raskusastmete valimisel väga ekstreemsustesse ei kalduta – pigem ei riskita, sest sellise seltskonna haldamine võib käest ära minna.

“Seiklusturism kõige laiemas mõistes on saanud turismisektori kiiresti tõusvaks haruks. Inimeste valmisolek elamuse panustada on suur, leitakse võimalusi ja aega, et minna loodusesse ning teha seal midagi aktiivselt,” räägib Taavi Puuorg, kes paari aasta eest tegi oma magistr töö just Eesti

loodus- ja seiklusturismi arengu teemadel. “Ja nii palju kui me ise siin kõrvalt näeme, loodust ka hoitakse rohkem kui kunagi varem. Väga popiks on muutunud oma sõpruskonnas matkahuviliste punktide kokkupanek ja looduses käimine. Või mõnes seiklusemärgus osalemine. Vahel on sõpruskondade matku juba rohkem kui ettevõtete tellimusi, kuigi äriklient on meie klientuuris siiani ikkagi põhiline.”

Et asja huvitavamaks teha, saab matku ja mängusid omavahel kombineerida. Näiteks alustatakse räätsamatkaga ja sellele järgneb orienteerumismäng, kus kasutusel tahvelarvutid või mobiiltelefonid või ka lihtsalt paberkaart ja mille vahel tuleb osalejatel kas kusaagile määratud punkti jõuda, mingi peidetud asi üles leida või midagi muud huvitavat korda saata.

Eurooplane hindab Eesti metsa ja raba

Järjest suureneb piiri tagant saabunud matkahuviliste arv, kusjuures tegu pole mitte n-õ juhuslikult Eestimaa loodusesse sattunutega, vaid välismaised ettevõtted tellivad täitsa teadlikult oma töötajatele Eestis seikluse, matka, meeskonnamängu või siis kõik koos terve komplektina. 360 Kraadi on selliseid üritusi korraldanud Saksamaa, Rootsi, Leedu, Inglismaa jt maa-de töökollektiividele. Peagi on näiteks tulemas itaallased.

“Eelmisel aastal oli väga palju sakslasi. Kusjuures sakslased

hindavad meil kõige rohkem Eestimaa metsa olemasolu. Nad omal maal ei näe sellist liigirikust, mida meie metsad endas hoiavad,” iseloomustab Taavi Puuorg välismaalaste emotsioone Eestimaa loodusesse sattudes. “Neil on seal kõik teistmoodi ja nad on vaimustuses, et meil pole mägesid, aga see-eest on metsa ja raba ja sood nii palju, et veidi linnast välja sõites oleldi juba põhimõtteliselt paksumetsas.”

Ta leiab, et on raske piiri tõmmata, kust lõpeb tavaline matk ja algab seiklus. Sest kui inimene aastaks korra metsa satub, tähendab juba ainuüksi see talle seiklust. Ekstreemsema poole pealt toob Puuorg esile õised matkad, kus osalejad on varustatud pealampide või laternatega, ja matkad, kus külastatakse kohti, mis pole ette planeeritud – marsruut tekib kompassi järgi minnes.

Taavi Puuorg kinnitab, et näiteks rabas käies järgitakse põhimõtet, et raba hooldmise seisukohast on õigem käia kogu aeg erinevaid radu, et rabapinnast, seal kasvavaid samblikke ja taimi võimalikult vähe mõjutada. Aga teinekord täidab oma eesmärgi ka lihtsalt mööda laudteed läbi soomaastiku jalutamise.

Ta nendib, et iseäranis Põhja-Eestis annab tunda metsade suur raiumine ja teab mitmeid riigimetsa alasid, mis järjekorrale matkale minnes on tallegi üllatusena vahepeal lagedaks raiutud.

“Silma jääb inimeste harimatus. Tahetakse küll looduses hästi käituda, aga samas ikkagi ei osata seda teha. Näiteks puudutab see prügi sorteerimist ja metsa alla või laagriplatsile jätmist,” selgitab Puuorg. “Eks neid matku korraldatakse ka juba sedavõrd palju, et kord näib mõnel pool veidi käest ära minevat. Sügisel üks Alutaguse maomanik rääkis, kuidas jõhvikahooajal tullakse Jõhivist bussidega rabasse, kus tegelikult riiklik kaitseala, lüüakse oma laulupidu lahti ja pärast on mets paksult prügi täis. Ja selliseid asju kohtab looduses ringi käies päris palju.”

Agaga ta kiidab noori, kes üldjuhul, tea siis, kas tänu koolist saadud õpetusele või kodusele kasvatussele, oskavad tema meelst päris hästi looduses käituda ja loodust hoida.

mahub korraga sisse kümme inimest, ja kevaditi oleme nendega Soomaal rahvale sõitu teinud ning isegi meeskonnakoolitust, kuidas sellise suure paa-diga hakkama saada, aga tänavu tõenäoliselt seda viiendat aasta aega Soomaale ei tulegi,” räägib Taavi Puuorg. “Praegu on seis ikka suhteliselt lahja ja ei ole ka näha, kust loodus sellist vett peaks korjama, et nende suurte kanuudega peale minna. Neil on süvis tavakanuude omast ikka suurem ja tavaoludes nendega sõita ei saa. Keeruline.”

Mingi lootus veel on, et kui nüüd taevaluugid pikalt lah-ti seisavad ja vihma alla lasevad, siis ehk midagi tekib, aga tavapäraselt suurvett Puuorg

Soomaale enam mitte ei loo-dagi.

Loodusmatk + mäng = seiklus

Taavi Puuorg räägib, et 360 Kraadil on olemas oma arvukas fänniklubi, kes sotsiaalmeedia kaudu nende tegemistel silma peal hoiab ja kui ilmataat järsku arvab heaks midagi ümber korraldada, siis on seltskondi küll, kes kiiresti hakkamist täis ning valmis erinevaid võimalusi kasutama. Kui nüüd mingi ime läbi peaks näiteks järsku külmaks minema, nii et nädalavahetuseks on lootust vähemalt seitsme sentimeetri paksuse jääkatte tekkimiseks, siis pannakse teade kohe üles ja huvilisi korjub kindlasti.

Räätsamatka saab korraldada põhimõtteliselt igal aastajal ja iga ilmaga.

PRUUNKANADE (BROWN NICK) MÜÜK KARJAMOISA FARMIS KOHAPEAL

Aasta munenud kanad 3,50 €/kana

Täpsem info tel 5553 0956
Asukoht: Lepaküla, Häädemeeste vald, Pärnumaa

🌿 Küttepuude saagimine ja lõhkumine halumasinaga

🌿 Metsa väljavedu MTZ-ga

Esna Talu OÜ
tel 5620 8231

🐾 VÄIKE- JA SUURLOOMADE (väljasõiduga kohale) RAVI

🐾 VEREUURINGUD, RÖNTGEN, ULTRAHELI

🐾 LEMMIKLOOMADE PÜGAMINE JA PESU

🐾 MÜÜGIL LAI VALIK PARASIITÖRJE RAVIMEID. Soodsad hinnad.

J. V. Jannseni 33, Pärnu
tel 443 3663 ja 528 7465
E-R 9-18 ja L 10-15

www.vanaloomakliinik.ee

Magusas kohas paiknev Uulu tehнопark saab uue hingamise

Valtra traktoreid, Oniari metsatehnikat ja ERT põllumajandushaagiseid müüv AS Taritvo ostis 2018. aastal Uulu tehнопargi, kus on ruumi nii ise tegutsemiseks kui ka teistele tootmisfirmadele hea infrastruktuuriga kruntide pakkumiseks.

AIN ALVELA

Taritvo tegutseb juba aastast 1992, kui alustati puidutöötlemisega. 2015. aastal aga ostsid omanikud selle kõrvale Pärnus juba 1997. aastast puitmööbli tootmisega tegeleva ASi Preab, millest sai Taritvo tütarettevõtte. Nüüdseks on firmade tegevusvaldkonnad jagatud nõnda, et Preab tegelebki peaaesjalikult puidust garderoobimööbli tootmisega, Taritvo aga müüb ja hooldab metsa- ning põllutehnikat ja haldab kinnisvara.

Uulusse koliti Taritvo tegevus pärast seda, kui seal varem palkmaju valmistanud ettevõtte tootmise lõpetas ja kogu praeguse tehнопargi arendatav maa-ala müüki pandi. Tööstuspargi vaba

pind hõlmab kokku kümme krunti kogupindalaga ligi 50 000 m², neist üks 6772 m² suurune krunt on hoonestatud, just see, mida kasutab Taritvo ise. Naabruses on endale juba kohti leidnud kümnekond tegutsevat ettevõtet.

Tööstusmaa ostuga koos tuli Taritvo valdusse ka vaevalt kümne aasta vanune korralikult soojustatud 900 m² tootmishoone, mida praegu kasutatakse müügis oleva tehnika ja varuosade hoiustamiseks, lisaks ka üks 450 m² suurune laohoone.

Hea asukoht võiks ahvatleda

Uulu tehнопark asub Pärnu suhtes küllaltki ainulaadses kohas,

sest Pärnust lõuna poole rohkem tööstusalasid tegelikult ei jäägi, kõik teised paiknevad linnast pigem ida ja põhja pool. Ja kindlasti on ka maa hinnatase madalam kui Pärnus.

Taritvo juhatuse liige Hannu Heino Tapio Törmälehto ütleb, et kuna isegi alles hiljaaegu Uulusse koliti, siis pole esialgu ka kuigi aktiivselt tootmismaa kruntide pakkumisega tegeletud – kõigepealt on eesmärk oma põhitegevus uues asukohtas paika saada. Seda enam, et alles eelmise aasta lõpukuudel löödi käed Märjamaal asuva ettevõttega Oniar ning hakati nende toodetud metsaveohaagiseid ja tõstukeid müüma nii Eestis kui ka Soomes, aga ka teistes Skandinaavia riikides ja Baltimaades.

“Ostisime kogu selle maa-ala ära tulevikku silmas pidades, sest asukoht on soodne, kruntidel on piisav ehitusõigus tootmiseks vajalike hoonete ehitamiseks ja seetõttu on siin võimalik neid krunte edaspidi üsna edukalt arendada,” kirjeldab Hannu Törmälehto plaane. “Taritvo peamine tegevus aga on ikkagi ERT põllumajandushaagiste, Valtra traktorite ja Oniari metsatehnikate müük ning hooldus. Peamine

turg on meil mõistagi Soomes, see puudutab kogu müüdatavat tehnikat. Näiteks ERT haagiseid oleme müünud Soome turule juba 2011. aastast.”

ERT haagiseid valmistab Valgamaal paiknev ettevõtte Eha Metall ka eraldi Taritvo tellimisel, kes müüb neid 150 tükkiga aastas.

Tehнопargi arendusprojekt on uus ja nii ei oska Törmälehto ka ette näha, milliseks ettevõtjate huvi selle kruntide vastu kujuneb. Küll aga ootab ta neljarealist Via Balticat, mille ehitamisega Häädemeeste valla aladel just hiljaaegu pihta hakati, samuti Rail Balticu ja sellega kaasneva kaubajaama rajamist. Nendest projektidest loodab ta edenema hakkavat ka kohaliku majandust, eelkõige tootmisettevõtete huvi Pärnu piirkonna vastu.

“Sellepärast ei olegi meil selle tehнопargiga mingit kiiret taga, nii nagu ei ole praegu veel ka konkreetset arenguplaani,” nendib Hannu Törmälehto. “Aga ma usun küll, et kui kiirraudtee siia tuleb, siis see elavdab tugevalt ka Pärnu piirkonna majandust. Eriti kui tuleb ka kaubajaam, sest sadam on juba olemas, maantee saab laiemaks, lennu-

Taritvo juht ja osanik Hannu Törmälehto peab Valtra traktoreid koos tõstukeid varustatud Oniari haagisega suurepäraseks komplektiks metsatööde tegemiseks ning usub, et neid saadab ka müügiedu.

Mõned komplektid on Uulu tehнопargis müügiplatsil alati tutvumiseks saadaval.

PUHASAUTO

Teeme Teie sõiduki säravaks nii seest kui väljast!

Helistage tel 510 0856

Autopesula Mauri tee 1-1 Mauri Tehnokülas
www.puhasauto.eu

TORUTÖÖD

vesi | kanalisatsioon | küte

tel 5805 5666
www.solamerk.ee

Mai Loomakliinik

Kõik teie lemmiku heaks!

Papiniidu 64, 80022 Pärnu
tel 446 0009, 5682 4755
www.mailoomakliinik.ee

08. MÄRTS ENDLA TEATER

VÕIGEMAST

ERLIK

JGNS

SENSATSIOON 90NDATE RAPLAST!
PILETILEVI.EE

VÄRSKA ORIGINAL

LINNU TALU

Kuulus kollane

LINNU TALU – MEISTRITE MUNAD!
Kõige kollasema rebuga munad.

Linnu talu on tegutsenud 25 aastat ning olnud Eesti inimeste jaoks kauaaegne kanamunade tootja. Meie kallid kliendid hindavad Linnu talu mune sügavkollase rebu ja hea maitse pärast. Viimastel aastatel oleme ajaga kaasas käies laiendanud oma tootmist vabapidamisel õrrekanade munadega. Nii saavad kanad rohkem liikuda ja õues käia. See on tagasimeinud traditsioonide juurde, kõik uus on pigem unustatud vana. Õnnelikumad kanad munevad suuremaid mune ja elavad stressivabalt. Õrrekanade munad on meil kauplustes tootemärgisega Mõnusad Munad ning vabapidamisel kanade munad nimega Kodukana Munad.

Soovime oma klientidele jätkuvat rõõmu meie kanade munadest ning täname südamest, et te olemas olete ja meie tegemisi toetate!

TEIE LINNU TALU

HINDPERE OPTIKA

EESKÜJULIK ETTEVÕTE 2017

Silmade kontroll ja prillide müük
Silmade kontroll 15 €, prilliootjale TASUTA

28. veebruar alates 10.00
PÄRNU MAI APTEEK

Etteregistreerimine telefonil 5323 2454

Silmade kontroll ja prillide müük
Silmade kontroll 15 €, prilliootjale TASUTA

5. märts alates 10.00
TÕSTAMAAL RAHVAMAJAS

Etteregistreerimine telefonil 5323 2454

Silmade kontroll ja prillide müük
Silmade kontroll 15 €, prilliootjale TASUTA

10. märts alates 10.00
SURJU RAHVAMAJAS

Etteregistreerimine telefonil 5323 2454

FOTO: TANEL MEOS

MIS ON MIS

Uulu tehnoпарк

- Asukoht: Häädemeeste vald, Pärnumaa
- Pärnust 10 km, Tallinnast 150 km, Riistast 170 km.
- Lähim sadam asub Pärnus.
- Maa sihtotstarve tootmis- maa, kokku 48 000 m².
- Kokku kümme krundi, krundid pindalaga 1556–5931 m².
- Planeeringus määratud ehitusalune pind krundidel 180–1000 m², lubatud ehitada kuni kaks korrust, hooned kõrgusega kuni 10 m.
- Naaberkinnistutel tegutseb juba kümnekond valdavalt tootmisega tegelevat ettevõtet.
- Kommunikatsioonid: asfalteeritud juurdepääsuteed kruntidele koos valgustusega, tsentraalne vesi, kanalisatsioon, elektri- ja sideliinidega liitumise võimalused olemas.

Allikas: uulu.ee

jaama arendatakse ka, samuti on hea maanteeühendus Valga ja Tartuga. Näeme selles kõiges head perspektiivi ja miks mitte ei võiks ka Uulu tehnoпарк kõigist neist arengutest kasu saada.”

Rail Balticu trass peaks kulgema läbi Häädemeeste valla, Uulu tehnopargist vaid paari kilomeetri kauguselt. Ilmselt ei jää

ka tulevase kaubajaama asukoht kuigi kaugele.

Hannu Tõrmälehto kinnitab, et kõikidele kruntidele ulatub piisavalt elektrivõimsust, rajatud on tänavavalgustus ja juurdepääsuteed, samuti saab liituda vee- ja kanalisatsioonitras- sidega. Ainult maagaasi juheta Uulu tehnopargini ei ulatu, aga kel gaasi vaja, saab seda ka ma-

hutiga osta, nii et selles ei näe ta suuremat probleemi.

Komplektis traktor + haagis Tõrmälehto hinnangul võiksid ettevõtted, kellele asukoht selles tehnopargis sobib, olla tegevad tootmise, kaubanduse või logistika vallas. Kõigi kruntide peale on kokku üle 10 000 m² ehitusõigust, seega peaks sin-

na mahtuma päris laia tegevus- amplituuda ettevõtteid. Koostööd on tema sõnul erinevaid variante: krundid võidakse endale osta, kuid neid võib ka rentida. Samuti on hoonetega: ettevõtte ostab maa ja ehitab ise, mis vaja, või lepitakse kokku nii, et ehitamise korraldab Taritvo. Sellisel juhul tuleb klient nende pinnale rentnikuks.

Valtra ametliku Eesti esindaja ASiga Taure Taritvo Tõrmälehto sõnul otseselt ei konkureeri, pigem tehakse koostööd. Kuna Taritvo tegeleb Oniari ja ERT haagiste müügiga, siis Valtra traktorid sobivad tänu oma universaalsusele ja laiiale kasutus- otstarbele suurepäraselt nende haagistega kokku. Nii on võimalik osta täiskomplektina nii traktor kui ka näiteks tõstukiga varustatud metsaveohaagis. Seega – Taritvo müüb ja Taure hooldab Valtra traktoreid.

Võib juhtuda ka nii, et Soomes valmistatud ja Eestisse müügil- le toodud traktori või komplekti koos vajaliku haagisega ostab Soome ettevõtte ja nii rändab tehnika siit tagasi n-ö kodumaale. Kokku leiab Taritvo vahendusel aastas uue omaniku keskelt- läbi kümme traktori ja haagise komplekti. Traktoritest on esin- datud kõik seeriad, nii väikesed 100 hj mudelid kui ka suuremad, mil võimsust juba üle 300 hj.

Kuna Oniariiga koostöö al- les algab, siis on müüginumbrit veel keeruline prognoosida, aga Hannu Tõrmälehto hinnangul võiks ka see ulatuda 10–15 komplektini aastas, seda nii Eestis kui ka Soomes. Väärib

märkimist, et Soomes on juba töös üle 500 Oniari metsatõstuki ja -haagise.

“Valtra traktoreid saab komplekteerida spetsiaalse metsatõ- varustusega: turvavarustus, pöördiste, dubleeritud rool, vajalik arv hüdroväljavõtteid, eraldi tõstuki juhtimine jmt,” selgitab Hannu Tõrmälehto. “Nende komplektide ostjad on põhiliselt talunikud, väikesed ja keskmised metsaettevõtted ja teenuse- pakkujad. Oniar ja Valtra sobivad hästi kokku, sest mõlemad on väga kvaliteetsed tootjad.”

Kui Valtra traktorid on niikui- nii tuntud headuses, siis järjest areneb ka Oniari metsatehnika, mis sisuliselt juba kogu Euroopas tuntud ja hinnatud. See pole kõige odavam metsatehnika, aga see-eest võib kindel olla selle vastupidavuses. Kusjuures toot- mises on juba ka vägagi võimekad haagise ja tõstuki komplektid, ka sellised, mil haagisel hüdro- mo-

toritega varustatud vedavad rat- tad ja kandevõime kuni 17 tonni. Peagi on Märjamaalt tulemas ka võsagiljotiiniga varustatud palgi- haagised.

Rail Baltic edendab Pärnu elu

Soomlase ja ärimehena on Hannu Tõrmälehto veendunud, et Rail Baltic toob rohkelt kasu nii Eestile kui ka Soomele, eriti kui ühes raudteega rajatakse ka Eestit Soomega ühendav tunnel. Samuti usub ta, et raudtee hoo- gustab nii kaupade kui ka inime- ste liikumist ja seda võimalust hakatakse vägagi agaralt kasutama.

“Kui me Soome asendit vaata- me, siis on ta ju osaliselt justkui saar, ühelt poolt Venemaa, teiselt poolt mere tõttu Euroopast ära lõigatud. Kogu kaubavahe- tus ja reisijate liiklus on seotud peaaegu sadamate ning laev- vadega, sest maanteetransport Soomest Euroopasse ei pruugi paljudel juhtudel olla majan- duslikult mõttekas,” kirjeldab Tõrmälehto praegust olukorda. “Aga Soomes on ju tohtu pal- ju suurt tööstust: paberitööstus, tselluloosi tootmine, puidutöös- tus, metalli- ja masinatööstus. Kui Soome-siseselt on praegu väga suur osa kaubatranspor- dist raudtee peal, siis miks see ei võiks kolida ka siinsele kiirele raudteele. Eriti veel, kui tehak- se ka tunnel. Aga peale Soome huvide näen ma Rail Balticus suurt potentsiaali ka Eestile. Ja kui trass jääb nii, nagu see praegu on maha märgitud, siis Pärnu jaoks kindlasti ka.”

“Ostisime kogu selle maa-ala ära tulevikku silmas pidades, sest asukoht on soodne ja kruntidel on piisav ehitusõigus tootmiseks vajalike hoonete ehitamiseks.”

HANNU TÕRMÄLEHTO

TELESKOOP- LAADURID

põllumeeste mugavad abilised!

FORKLIFT OÜ

Lai valik uusi ja kasutatud teleskooplaadureid. Rent, müük ja hooldus üle Eesti.

forklift.ee

PUISTEVILLE.EU

- ▶ Puistevilla paigaldus
- ▶ Korstnate isoleerimine
- ▶ Käiguteede ehitus
- ▶ Tuulesuunajate paigaldus
- ▶ Ehitus- ja fassaaditööd
- ▶ Pööningute puhastus

Tel 5346 6086 | info@puistevill.eu | www.puistevill.eu

NP NÕMMEPOISID
EHITUS & REMONT

Katused, fassaadid, soojustamine, uusehitised ja muud remonttööd Pärnu- ja Viljandimaal

tel 5454 4666
nommepoisid@gmail.com

SOOMAA MESI

100% MAHE
MESI
OTSE MESINIKULT

tel 5667 4327
Tellida saad ka e-poest:
SOOMAAMESI.EE

FOTO: DIRIMA

Hingamine – terveolemise hästivarjatud saladus

On kõigile tuntud tõde, et kui sul ei ole tervist, siis ei ole sul tegelikult mitte midagi. Ja just hingamine ning mõtlemine, õigemini teadlik hingamine ja teadlik mõtte valik on hea tervise ning täisväärtusliku elu nurgakivid.

AILI LINDMÄE, Villa Medica tervendava hingamise terapeut

Teadjamees Gunnar Aarma on öelnud, et selleks, et terve olla, on vaja õigesti mõelda, õigesti hingata, õigesti toituda ja õigesti ning küllaldaselt liikuda. Ja seda just selles järjekorras.

Vaieldamatult olulisim neist kõigist on hingamine, sest hingamata püsime elus keskmiselt kolm minutit, veeta saame olla kolm päeva, toiduta kolm nädalat. Liikumata veelgi kauem ja mõtlemata saame ju kogu elu veeta, eks. Küsimus on vaid selles, milline see elu siis on.

Meie elu siin maapealses kehas algab sissehingamisega ja lõpeb väljahingamisega. Sünd on meie esimene tegu siin planeedil. Ema hingab sõna otseses mõttes lapse oma kehast välja ja laps, tehes oma esimese hingetõmbe sisse, alustab elu planeedil Maa. Oma viimase hingetõmbe välja hingame end kehasse tagasi kõiksusesse. Esimese ja viimase hingetõmbe vahele jääb hingamine, mis kannab elu siin reaalsuses, selles kehas ja on seega tihe-

dalt seotud meie füüsilise kehaga. Meie keha on meie hinge kodu. Kuidas hinge ja keha vaheline suhe sujub, sõltub keha, hinge ja vaimu (teadvuse) koostööst ehk terviklikkusest, tervikust. Hingamine on kolmainsust (keha, hing, vaim) ühendav ja seeläbi väge loov. Selleks aga, et see meid tõeliselt teeniks, on oluline seda teadvustada ja õppida teadlikult hingama ning teadlikult mõtteid valima.

Õige hingamine = hea tervis
Meie tervis ja elukvaliteet on otseses seoses meie igapäevase hingamise kvaliteediga. Igapäevane hingamine toimub automaatselt, sest seda juhib autonoomne närvisüsteem.

Stressirohkes situatsioonis aktiveerib sümpaatiline närvisüsteem meie keha kaitsesüsteemi, mis mobiliseerib ja valmistab keha ette kaitseks, ründamiseks või põgenemiseks. Parasümpaatiline funktsioon on aga energiat säästev ja lõdvestav. Hingamine on rahulik, sügav ja aeglane. Hingamissagedus ja -sügavus näitab ilmekalt, milline autonoomne närvisüsteemi haru domineerib, ning on hea spikker teadliku hingamise juurde jõudmisel.

Uuringud näitavad, et enamik inimestest hingab liiga sagedasti ja pinnapealselt, st sagedamini kui 6–8 korda minutis. Sage ja pinnapealne hingamine aga jätab organismi hapnikupuudusesse, tekitades kehas alaägedat stressi. Hapnikupuudusel on aga otsene seos haigustega, ka epideemilisel leviva vähiga.

Nobeli auhinnaga pärjatud rakufüsioloogia instituudi president dr Otto Warburg on oma uuringute põhjal öelnud: "Kõik rakud vajavad hapnikku, ainult vähirakud elavad ilma hapnikuta. Piisab, kui võtta rakust 48 tunniks ära 35% hapnikku, et sellest saaks vähirakk." Ta ütleb, et vähi juurpõhjus on hapnikuvaegus rakus, mis omakorda tekitab inimorganismis normist happelisema keskkonna. Ta avastas ka, et vähirakud on anaeroobsed (ei hingata hapnikku) ja nad ei pea vastu hapnikurikka keskkonnas.

Igapäevast hingamist teadlikult suunates on võimalik parandada keha paljusid funktsioone ja sõna otseses mõttes käivitada taastumis-, tervenemis- ja noorendamisprotsesse. Turule ongi jõudnud juba mitmed nutiseadmed, mida aina täiustatakse, mis annavad teada, kuidas hingad.

Hingamine kui hinge lugu

Hingamine on tihedalt seotud hingega, meie psüühikaga. Hingega saame kontakti just hingamise kaudu. Informatsiooni annab meile ka meie ilus emakeel. Vaadeldes sõnu HING ja HINGamine, HINGestamine, HINGus, HINGetu, selgub, et üks ja sama sõnatüvi mõtestab lahti protsessi olemuse. Hingamisest teadlikuks saamise kaudu saame teadlikuks oma hingest ja sellega toimuvast.

Kuna keha, hing ja vaim on üks tervik, siis hea tervis tähendab nende ühtsust, ühendatust. Terve on inimene, kes on kontaktis kõige kolmega. Kõrvalekaldest tulenevad kontakti puudumisest

Ristsõnaajakirja uus number nüüd müügil!

Maaleht RISTSÕNAD

Ilmub 1 kord kuus

1,90 €

Lahenda ja võida auhindu!

Müügil suuremates kauplustes üle Eesti
Lisainfo: 680 4444 / klienditugi@ekspressmeedia.ee

> KÜTTEKLOTSID

Müüme kuivi kütteklotse võrkkotis. HIND 1,5–2 € / võrk

Koti suurus 45 l ja kaal 13–15 kg

PAKKUDA KA ALUSELE PANDUD PIKEMAID LAUA- JA PRUSSIJUPPE

> PELLET – PREMIUM Pellet

Pakume 6 mm ja 8 mm pelletit

KOTT 16–16,5 KG JA ALUSEL 60 KOTTI

HIND 190 € / alus

KOTI HIND KOHAPEAL 3,4 €

> PUITBRIKETT

Kandiline KASE puitbrikett, alusel 96 pakki. 10–11 kg pakk

HIND puitbrikett segapuidust al 130 € / alus

puitbrikett kask 155 € / alus

PAKI HIND KOHAPEAL 2–2,5 €

> TURBABRIKETT

Pakkuda on kahte sorti turbabriketti:

1. lindiga kinni, 84 pakki. Paki kaal ca 10–13 kg.

HIND 2 € / pakk või 130 € / alus + TRANSPORT

2. termopakis, 84 pakki alusel. Paki kaal ca 10–13 kg

HIND 2 € / pakk või 140 € / alus

Hinda koos veoga küsi tel 506 8501.

Asume Viljandimaal.

tomrent.ee kütteladu24.ee

TRANSPORDI-
VÕIMALUS
ÜLE EESTI

või puudulikust kontaktist. Nii kimbutavadki inimest füüsilise keha probleemid ja ka hingelis-vaimesed probleemid, mida nimetame haigusteks.

Mitteteadlikena võime sõna otse- ses mõttes ennast haigeks või terveks mõelda. Just mõte on see, mis käivitab kehas protsessid, mis kas töötavad meie kasuks või meie vastu.

Tunnete reaalsus koosneb emotsioonidest. Ka igal emotsioonil on oma hingamismuster. Iga emotsioon saab alguse mõttest. Igal mõttel on hingamismuster. Meie baasmõtted määrab aga meie alateadvus. Muutes mõtet, muutub emotsioon ja hingamismuster, ning muutes hingamist, muutub emotsioon.

Emotsioonidel on määrav mõju meie füüsilisele kehale ja ka elule, seega on tark olla nende suhtes tähelepanelik. Emotsiooniga kaasneb alati aisting kehas ja oleks hea, kui saame sellele jälile enne, kui ta sinna endale pesa teeb, sest pesas võib hakata kooruma haigus.

Kõik elueitav ehk negatiivne on meid vähendav ja kahjustav ning vajab tervendamist. Miks me jääme kin-

“Miks me jääme kinni negatiivsesse ning seda levitame ja ringi keerutame? See võib olla alateadlik põhjus tuua nähtavale ja hoida nähtaval see, mis vajab tervendamist, et see saaks tervendatud.”

ni negatiivsesse ning seda levitame ja ringi keerutame? See võib olla alateadlik põhjus tuua nähtavale ja hoida nähtaval see, mis vajab tervendamist, et see saaks tervendatud. Seda ei saa teha meie eest mitte keegi teine. Negatiivseid mõtteid ringi keerutades loome negatiivseid olukordi. Üks probleem järgneb teisele ja nii süvenevad ka haigused.

Hingamise alateadvuse juurde

Meie psüühikaprobleemid saavad alguse alateadvusest. Siin on põhjus, miks tegelikult ei tööta lihtsalt positiivne mõtlemine ja seda propageerivad seminarid, videod, raamatud jms. Positiivsel mõtlemisel on väga oluline roll ja see aitab kindlasti kaasa elu edendamisele, kuid me aktiveerime endiselt teatud sõnade või olukordade peale, sest see on sügaval meie alateadvuses.

Hingamisterapeut aitab hingamise eritehnikatega inimese nn muutunud teadvuse seisundisse ja siis on võimalik tervendada alateadvusse peidetud emotsioone ja teadvustamatult valitud mõtteid, asendades algselt valitud elu eitava mõtte elu toetava mõttega. Erinevate nimetuste all hingamisteraapia pakkujaid on Eestis palju, kuid kõik nad ei tee just sama asja ja seetõttu on segadust palju. On vabastav hingamine, holotroopne hingamine jne.

Vabastav hingamine (ingl k *rebirth-hing* – taas-, uuestisünd). Sõna “uuestisünd” viib meid tagasi sünni kogemuse juurde, kuna see on inimese maaletoleku esimene intensiivne keheline kogemus, mis jätab keha rakumällu mälestuse. See mälestus on kui pits, mis mõjutab edasist elu. Arvestades inimkonna liikumissuunda viimastel sajanditel (loomulikust ja looduslikust ebaloomuliku ja kunstliku poole) ning allopaatilise meditsiini võidukäiku, on

suuremal osal inimkonnast olnud sünnistressi kogemus. Meie hingamismuster aga kujuneb välja koos mõttemustri- riga eostamisest kuni kuuenda eluaastani, edasi me vaid kordame seda.

Leonhard Orr lõi vabastava hingamise meetodi esialgu just sünni kui inimese kõige esimese ja kõige olulisema füüsilise kogemuse ning selle juures toimunu, sellega seotud mälestuste üles kergitamiseks ja tervendamiseks, sest just sealt saavad alguse edasised (eelkõige vaimse) tervise probleemid. Psüühika aga määrab, mis juhtub kehaga.

Üks sünni tervendamise meetoditest on ka Eestis tuntud Binnie A Dansby välja töötatud “Algallika hingamistöö”. Selle hingamistöö eesmärk on oma elu suhtes tehtud elu mitte toetavate ja eitavate alateadvuse mõtete, otsuste teadvustamine, vabastamine ning asendamine elu toetavate ja jaatavate mõtetega. Teraapia käigus on võimalik maksimaalselt lõdvestuda, see on soodne pinnas lahtilaskmiseks ja tervenemiseks. Minu tervendava hingamise meetodika on kombinatsioon mu õpetaja Binnie A Dansby, Leonhard Orri ja teiste meetodikatest.

Ilma meie enda tahte ja otsuseta ei saa midagi toimuda. Kuna jälg kehas on tihti sügav, vajab selle tühistamine ja muutuse tegemine järjepidevust, seega esialgu sagedasemat teraapias käimist. Kui aga uus tee on juba kinnistunud, on võimalik iseseisvalt jätkata ja hakata teadlikult oma elu looma.

Tervis peitub terviklikkuses. Hingamine ühendab tervikuks keha, hinge ja vaimu – ja seda tervis tähendabki. Hingamine ühendab tervikuks ka iga üksikindiviidi välja ühisväljaga ühtses universumi väljas. Nii tervendame iseenda kaudu ka ühiskonda.

TASUB TEADA

Kuidas hingamisõpetus aitab mul depressioonist üle saada

Jagan oma lugu, sest näen iga päev, et paljudel inimestel on sama probleem, mis oli minul, kuid nad ei leia muud lahendust peale tablettide.

Võin öelda, et alustasin oma elu sellel aastal uuesti, sest antidepressantide manustamisega veedetud aastaid ei saagi oma elu elamiseks nimetada. Kui neid võtsin, olin nagu zombi. Mul puudusid tunded ja eluisu, aga niipea, kui nende võtmises pausi pidasin, mattusin oma emotsioonide alla, tundsin hirmu, ärevust ja paanikat. Ma ei saanud sellega hakkama ja läksin taas arsti juurde, kuid tema ei osanud mulle midagi muud soovitada ja tablettide võtmine jätkus.

Olin vahelduva eduga antidepressante krõmpsutanud seitse aastat, enne kui Villa Medicasse jõudsin. See oli juhus, kuid muutis mu elu. Soovin, et teaksite, et on võimalus ja on võimalik ravimitest loobuda ning oma elu elama hakata. Ei tea, mis oleks mind selle probleemiga ees oodanud vanaduspõlves, kui tervist ega materiaalseid vahendeid enam ei ole, meditsiin oleks aga mu juba lootusetuks juhtumiks kuulutanud.

Hingamisterapeudi juurde minna soovitas mul üks tuttav ja olen talle selle eest väga tänulik. Nüüd võin öelda, et tean, mis tunne on olla vaba. Ma ei sõltu enam ravimitest ja ma ei sõltu enam kellestki teisest, ainult iseendast. Tunnen kõiki oma tundeid, julgen neid tunda ega kardada oma emotsioone. Mu elu on põnev ja tunnen ennast nüüd kindlalt, sest oskan endaga hakkama saada.

Esimesel seansil ei toimunud justkui

midagi, sest läksin ainult uudistama, olin umbusklik. Terapeut ütles, et see on normaalne, et võivad tekkida vastupanud ja võib olla ka soov enam mitte tulla. Ta toonitas, et mul endal on vaja teha valik, kas soovin muutusi või mitte, tuleb võtta vastutus oma tervise eest ja kui olen oma soovis kindel, siis usaldada ning teha koostööd. Õnneks jäin oma soovile kindlaks ja läksin uuesti. Ja niipea kui olin vastutuse võtnud ning otsuse teinud, hakkasid toimuma muutused, protsess oli sügav ja hakkasin tasapisi avanema. Kolmanda seansi järel tundsin juba suurt kergust ja avaradumise tunnet, mis edasistel seansidel on aina arenenud.

Kõige suurem väärtus on see, et nii nagu terapeut ütleb, et ta annab mind mulle endale tagasi, nii ongi. Ma tean, mis minuga toimub ja see ei hirmuta mind enam. Mul on nüüd n-õ isiklik tööriistakast. Olen õppinud ennast mõistma ja austama, väärtustama, julgen öelda, et ka armastama sellisena, nagu olen. Ma ei põgene enam iseenda ja oma elu eest. Ma julgen elada, see on võimas tunne. Oskan toetada ennast ja suudan pakkuda toetust ka oma perele.

Õigesti hingama õppimine on hea tervise alus, kuid seansid ei piirdu ainult sellega, see sisaldab ka elu mõistmist, mõtestamist ja väärtustama õppimist. See, mis ma sealt sain, on nagu elamise õpetus.

Hingamisteraapia läbinud patsient

*Terveks olemine
saab alguse
köögist*

KARMENI MÖÖBLISTUUDIO OÜ

Lai 10, Pärnu • tel 442 4002, 5345 9081

karmen@kstuudio.ee

avatud E-R 10-17, L 10-14

KAR MENI
MÖÖBLI **STUUDIO**

Aiandid valmistuvad taimi peenardele tooma

Pärnumaa aiandites alustatakse peagi kasvuhoonete kütmist, sest veel sel kuul tuuakse kilemajadesse esimesed ettekasvatatud taimed – meie peenarde kevadekuulutajad võõrasemad ja sarvkannikesed.

SILJA JOON

Muu hulgas hakatakse juba veebruari lõpus kasvatama näiteks tomatitaimi, märtsi alguses aga asuvad aednikud tegelema seemnete mahakülvamisega.

Pärnu Kuuse aiandi aednik Evi Kuusk nentis, et soe talv ei pane aiandit tõttama. Kasvuhoonet hakatakse kütma järgmisel nädalal, et see taime saabumisel soe oleks. Lilli kasvatatakse Kuuse aiandis nii taimest kui ka seemnest – kolmandik aiandis kasvatatud taimedest võrsub seemnest.

“Tellisime noortaimed juba oktoobris ära. Tahame emadepäevaks pakkuda suvelilli ja ampleid,” märgib Kuusk. Ülejäämisel nädalal tuuakse kasvuhoonesse võõrasemataimed ja külvatakse maha amplitomatid. Tomati ja kurgitaimed külvatakse naistepäeva paiku ning tehakse mitu külvi, et taimi jätkuks soovijatele nii aprillis kui ka mais.

“Taimi pole mõtet vara maha panna. Valgust napib ja need venivad välja,” nendib aednik.

Nii lilled kui ka aedviljad

Võistes asuv perefirma OÜ Weiss Aiand on tuntud kohalik tomatikasvataja. Ettevõtte esindaja Viljar Metsaoru nendib, et ettevõtte ostab neljandat aastat taimed sisse: seemnest taimede kasvatamine ei tasu ära, sest küte ja lisavalgustus on suur kulu. Eriti kui kasvuhoone pinda on alla hektari.

Sorditaimed ostetakse Soomest, kus nende kasvatamine on täielikult robotiseeritud. Sel nädalal hakatakse kasvuhooneid kütma, sest esmaspäeval on taimed juba kohal. Weiss kasvatab kollast tomatit, vaarikatomatit ja punast tomatit – esimesed viljad peaksid valmima maikuuks. Seni on kogu aur kulunud kilemajade puhastamisele ja ettevalmistamisele.

Tootsi aiandi kaubamärgi all tegutseva perefirma kasvuhooned asuvad Are vallas Ristivälja-Kõrisool.

“Tegime sügisel plaanid ära ja kuigi talv on olnud soe, külvamisega me kiirustama ei hakka,” seletab lillekasvataja Merje Alvet. “Märtsis võib tulla öökülmasid, maigi võib olla jahedam,” ütleb ta.

Tootsi aiandis on mindud seda teed, et suurem osa taimi kasvatatakse pistoksast paljundamisega. Alveti sõnul aitab see kõige paremini säilitada sordi geneetikat – taime vormi, värvi ja suurust. Niimoodi paljundatakse petuunialisi, begooniaid, pelargoone, aed-puispetuunialisi. Sel teel saavad taimed mulda juba ülejäämisel nädalal – pelletiküttel kasvuhoonet hakatakse kütma uuel nädalal.

Lilleseemned on kavas mulda panna alles kolme-nelja nädala pärast. Seemnest kasvatatakse näiteks väikest petuuniat ja peilulle.

FOTOD: SVEN ARBET

Õige pea alustatakse aiandites ka tomatitaimede ettekasvatamisega. Pildil võtavad need ilmet Jõeääre talu kasvuhoones.

Traditsiooniliselt läheb suuremaks lilleostmiseks naistepäeva eel. Praegu tegelevad aiandid juba selleks ettevalmistuste tegemisega. Pildil Riketsi aiand Pagaveres.

Tavapärasest varem on võimalik hakata ajatama püsikuid ja roose, pakub Merje Alvet.

Ajastus on oluline

Aru talus, mis asub Põhja-Pärnumaa vallas Mõisaküla külas, kasvatatakse kasvuhoonetes suvelilli Pärnus ja Pärnu-Jaagupis tegutsevate Viola Lille lillepoodide tarbeks.

“Taimi pole mõtet vara maha panna. Valgust napib ja need venivad välja.”

EVII KUUSK

Tiiu Arus mainib, et kuigi olemusel on aastaajad muutunud – kevaded on jahedad ja hilised, sügised pikad ning soojad – algab kasvuhoones taimede potistamine ja seemnete külv endiselt veebruari lõpust.

Siis istutatakse järk-järgult mulda noortaimed, mis jõuavad talu hulgemüüjate kaudu Saksamaalt, Soomest, Hollandist ja Poolast. Taimede potistamise aeg sõltub tavaliselt nende kasvuaja pikkusest ja sellest, millal ning mis staadiumis toodangut müüa tahetakse.

“Ilusate lopsakate amplitte saamiseks emadepäevaks tulebki alustada veebruari lõpus või märtsi alguses. Enamlevinud suurusega 25 cm läbimõõduga ampilipotti istutame tavaliselt kolm taimet. Populaarseimad on roosbegoonia, fuksia, surfiinia ja pelargooni amplitid,” selgitab Arus.

Esimesed kevadekuulutajad peenardel – võõrasemad ja sarvkannikesed – saavad potistatud veebruari lõpus ja märtsi alguses. Neile järgnevad muud suvelilled.

Seemnetest taimede kasvatamine on aiandites jäänud aasta-aastalt mahult väiksemaks, sest meie kliimas ei ole see majanduslikult mõttekas.

Algajale pigem taimed

“Praegu kasvatame seemnest põhiliselt madalat peilulle, harilikku tsinniat, vilt-ristirohtu, Hiina aedastrit. Külvid teeme mitmes järgus, et oleks kogu aeg pakkuda ilusat ja noort taimet,” lisab Tiiu Arus.

Heade koduste valgusolude olemasolu korral näiteks klaasverandal või -rõdul on hobiaednikel võimalik taimi nii seemnest kui ka väikestest noortaimedest ise kasvatada. Kui aga tingimused on kehvapoolsed ja teadmisi napib, siis soovib Tiiu Arus osta taimed aiandist või lillepoest.

Ta nendib, et inimesed võiksid julgemalt amplit olevaid ripptaimi tagasi kärpida või näppida, et taimed säilitaksid pideva õitsemise ja kauni kuju.

WWW.PUISTEMEES.EE

50 16 689

PUISTEVILLA PAIGALDUS

ISOVER
SAINT-GOBAIN

102. Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine Tori vallas

Reedel, 21. veebruaril 2020
kell 13 SINDI SELTSIMAJAS
EESTI VABARIIGI SÜNNIPÄEV
Meeleolu loob
Suurejõe show programm.
Pilet 2 eurot

Laupäeval, 22. veebruaril 2020
kell 18 SINDI SELTSIMAJAS
SINDI LAULUKOORI 150. JUUBELIKONTSERT
„Aeg on nagu leekiv hiigelõis“
Pärast kontserdi mängib tantsuks ansambel COVER BEAT.
Töötab kohvik

Esmaspäeval, 24. veebruar 2020
kell 10 TORI RAHVAMAJAS
FOLKLOORIHOMMIK
2020. aasta on digikultuuriaasta, mis tutvustab Eesti rikkalikku kultuuripärandit ning selle säilitamise ja edendamise uusi võimalusi läbi tänapäevaste ja tulevikuliste tehniliste lahenduste.

24. veebruari üritustel tervitavad vallajuhid vallarahvast.

Ostan talumaja koos metsamaaga.

Tel 5919 7348
talumaakinnisvara@gmail.com

28.02.2020
Pärnu kontserdimaja | 19.00
ÕHTU VIRTUOOSIDEGA HUNT.MURDVEE
Matthew Hunt (klarnet, UK)
Dirigent Mikk Murdvee
Pärnu Linnaorkester Pilet: 15€ / 10€

PÄRNU LINNA ORKESTER

26.03.2020
Pärnu kontserdimaja | 19.00
BRITI TUULED
Martin James Bartlett (klaver, UK)
Dirigent Jonathan Bloxham
Pärnu Linnaorkester Pilet: 15€ / 10€

04.04.2020
Pärnu kontserdimaja | 19.00
PÄRNU PÄEV: SOOVIKONTSERT
Dirigent ja viiul Maano Männi
Pärnu Linnaorkester Pilet: 12€ / 8€
Kava kuulajate valikul.

www.parnuorkester.ee

NEEVA AED

Suurima valikuga puukool Pärnumaal

AVATUD IGAL TÖÖPÄEVAL 9 - 17

www.neevaed.ee

+372 5301 2334
info@neevaed.ee

Kukesene tee 2
Papsaare küla
PÄRNU

neevaed

neeva_aed

ASREX EHTITUS

ASREX.EE

info@asrex.ee

HEVO TEHNIKA

www.hevo.ee

- Palgihaaratsid
- Palgivintsid
- Tagakopad
- Roopsahad
- Põllutehnika

Helista ja küsi pakkumist!
Info: tel 515 3795, hevo@hevo.ee

KVALITEETSED KODUMAISED PUITTREPID JA ERITELLIMUS MÖÖBEL

Tel 564 1489
E-post: trepimeister@hotmail.com

M.P.Trepid www.trepidmp.ee

REAALSUS ON ISEGI ILUSAM

SAAREAED

Roigasaedade valmistaja Eestis ja Soomes

Meil on teadmised, kogemused ja Saaremaa kadakad. Saare Aia roigasaed on parim, mida raha eest saada võib.

Küsi julgelt pakkumist! Helista tel 5370 1680 saareaed@gmail.com

Saare Aed

Maaleht

MAALEHE EAKATE FESTIVAL 2020

12. märtsil
Tartus Eesti Rahva Muuseumis
Uksed avatud 9–19

Tule ja veeda
meeleolukas päev
Üritus on
TASUTA

ESINEVAD
Toomas Anni ja Marju Länik
PÄEVAJUHT
Maire Aunaste

Avatud suur messiala
Harivad arutelud
Ühisvõimlemine
Auhindade loosimised
Kõigile osalejatele ERMi külastus 50% soodsam
Pakkumine kehtib 12.03-12.04.2020
maaleht.ee/eakad

Kui ka Sina soovid väljas olla oma ettevõttega, võta meiega ühendust: eakad@maaleht.ee